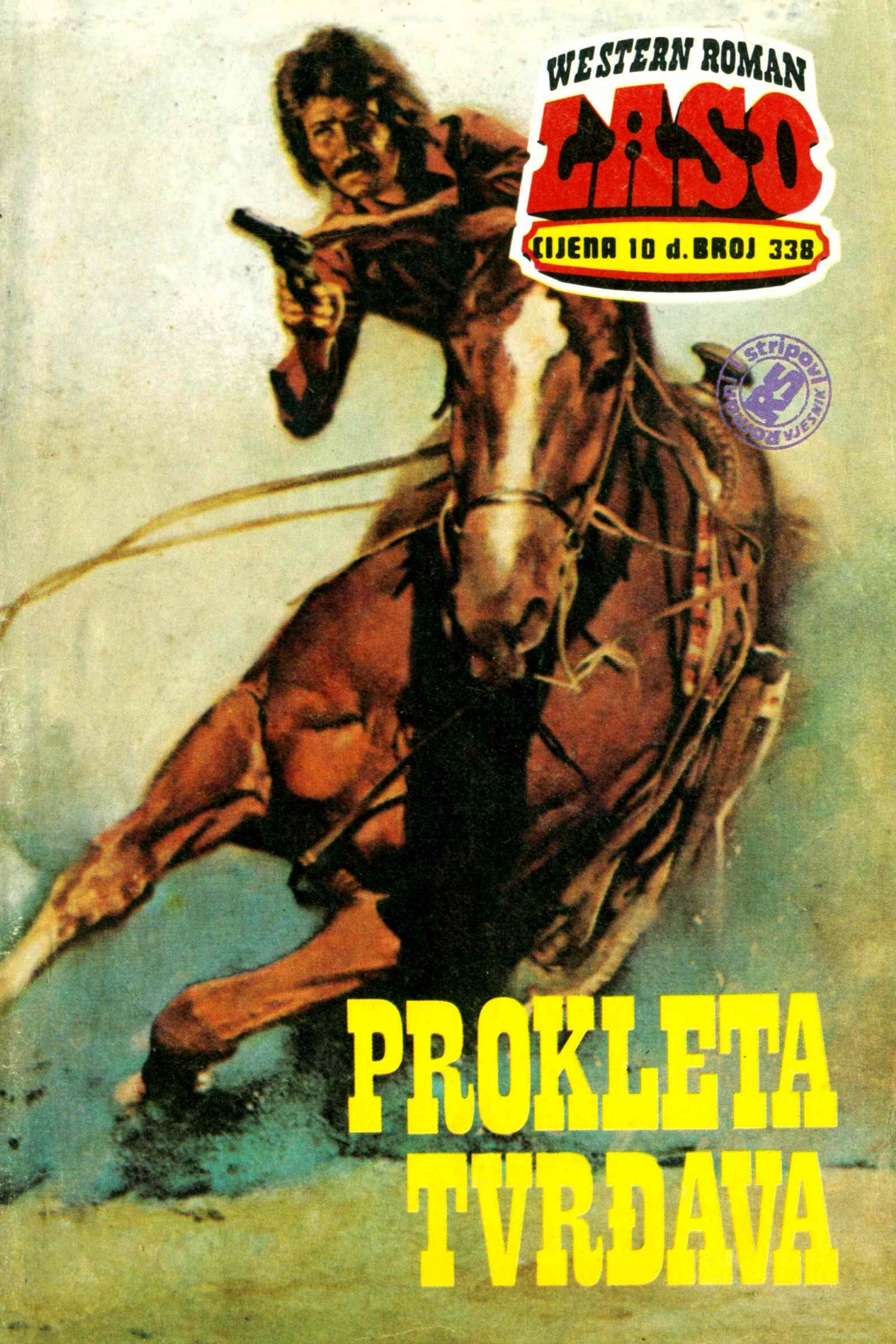

WESTERN ROMAN
LASO
CIJENA 10 d. BROJ 338

PROKLETA TVRĐAVA

G. F. Unger:

PROKLETA TVRĐAVA

G. F. UNGER: PROKLETA TVRDAVA

Naslov originala: FORT PHIL KEARNEY

Copyright: Bastei Verlag, Gustav H. Lübbe,

Bergisch Gladbach

Recenzija: Mladen Stary, književnik

Prijevod: Fedor Bekl

Grafički urednik: Ivica Bartolić

Urednik: MARCEL ČUKLI

«Laso» – Izdavač OOUR Informativno-revijalna izdanja – n. sub. o. Radne organizacije «Vjesnik» n. sol. o. OOUR-a, Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4 – Glavni i odgovorni urednik Borivoj Jurković – Tisak OOUR Novinsko-revijalna štamparija i OOUR TMG «Vjesnik», Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4 – Zagreb 1980

Copyright [sva prava za Jugoslaviju] VJESNIKOVA PRESS AGENCIJA Zagreb.

Cijena pretplate za godinu dana iznosi 520 ili 468 d s popustom od 10%, a za 6 mjeseci 260 d ili 234 d s popustom. Samo unaprijed plaćena pretplata osigurava popust od 10%. Pretplata se uplaćuje općom uplatnicom u korist računa 30101-833-586 OOUR «Vjesnik SSRNH» s oznakom za «Laso».

Cijena za inozemstvo: DM 1.80, ASCH 1000, SFRS 200, HFL 200

Cijena inozemne pretplate za 6 mjeseci: DM 36.00, SKR 63.00, ASCH 250.00, FF 74.00, SFRS 36.00, HFL 37.00, US\$ 15.00

UPLATA NA DEVIZNI RAČUN 30101-620-37-7210-256 – Privredna banka Zagreb za «Vjesnik».

EKONOMSKA PROPAGANDA: «Vjesnik» Agencija za marketing Zagreb. Trg bratstva i jedinstva 6.1/1 kolor zadnja stranica 7.000 d ili 480 US\$.

Oslobodeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7-1973. od 26. XI 1973.

I

Jim Cloud zatetura i izvrne se. Divlji Konj samo podigne ruku.

Meci su doletjeli iz dva različita smjera. Jedan mu prozviđao kraj uha, no Jim ga je u posljednji čas izbjegao naglim trzajem glave i ramena. Drugi je dozujao koso odostrag i pogodio ga u zatiljak u visini uha.

Strovalio se s konja. Gotovo istoga časa pojavili su se Indijanci. Dolazili su odasvud: između drveća, iz grmlja, iza stijena... I svi su se htjeli baciti na Jima, koji je ležao bez svijesti.

Poglavica Divlji Konj još jednom podigne ruku, pa izgovori nekoliko kratkih, grlenih riječi na indijanskom jeziku. Onda sjaše, klekne kraj Jima i pažljivo ga pregleda. Uspravivši se, pogleda lica obojena ratnim bojama bojama koja su ga okruživala. Polagano ponovo uzjaše, pa grlenim glasom progovori:

— Ovaj je bijelac prijatelj Indijanaca. Zeleno Oko i ja nekada smo bili bliski kao braća. Jednoga dana našao se pred

teškom odlukom. Ja sam to znao. Morao se odlučiti za vlastitu rasu. Zato je sada ovdje. Ali mi ga nećemo dirati. Nećemo ga ni zarobiti. Zeleno Oko je hrabar ratnik i bio je moj brat. Hopo!

Nakon posljednje riječi, koja je značila »krenimo«, potjerao je konja uz potok. Mladi su ga ratnici slijedili pješice, sve do duboke udoline u kojoj su ostavili konje. Tu su uzjahali i postavili jahati gorskim lancem sve do Little Dry Forka.

Odatle su s grebena promatrali bijelce: na zapadu vojnike pukovnika Carringtona, na istoku kola trgovca Gordona Bannera, koji je Indijancima prodavao viski. Oni su ga nazivali Crveno Pseto.

Jim Cloud je i dalje ležao u nesvijesti kraj potoka, između dva visoka oraša koja su iza pličaka stvarala prirodni luk vrata kroz koji je od potoka prema ravnici vodio Bozemanov put. Pokraj njega mirno je stajao vranac, s uzdama spuštenim na zemlju.

Kad se osvijestio, Jim pomisli da će mu se pri slijedećem otukucaju bila rasprsnuti glava. Teškom mukom otvori oči i shvati da ne vidi. Pomisli da je oslijepio, što kraj takvih bolova ne bi bilo čudno, a onda shvati da leži u vojničkom šatoru i da je nebo vani tamno kako samo može biti za noći bez mjesečine i zvijezda, kad se teški kišni oblaci vuku nad zemljom.

Napokon se sjeti svega: kako je promatrao karavanu krijumčara Bannera, kako se morao boriti protiv dvojice Bannerovih revolveraša, kako je naletio na Divljeg Konja...

Duboka je noć, a kiša pada na način koji Jimu mnogo govori. To je kiša koja će padati danima. Čovjek iz tih krajeva to osjeća u zraku.

Bio je gotovo siguran da je u vojničkom logoru pukovnika Carringtona. Bataljon je bio samo oko dva kilometra udaljen od Little Dry Forka. Vjerojatno su ga isprva smatrali mrtvim.

Kroz kišu se čulo dozivanje stražara. Jedan se morao nalaziti u blizini, jer je Jim čuo kako viče:

— Straža broj tri! Jedan sat po ponoći! Straža budna! Sve u redu!

Pokuša se pomaknuti, ali razdirajuća bol u glavi se pojača i on se smiri. Boljelo ga je i povrijeđeno uho. Iako mu je bilo loše, pokuša se koncentrirati i razmisliti o onom što se zbilo.

Vrlo brzo zaključio da je njegov stari prijatelj i drug iz mladosti kriv što sada leži ovdje ranjen. Divlji Konj je privukao njegovu pažnju... to mu nije bilo teško jer je imao povjere-

nja u staroga prijatelja... i onda su se ratnici prišuljali. Bilo im je to lakše što je u blizini rječice bilo mnogo skrovišta. Međutim, nisu ga ubili. Jim shvati da je to bilo upozorenje i to posljednje. Divlji Konj ga je želio upozoriti da mora donijeti odluku. Ako dođe do rata, na tom području neće biti neutralaca.

Ta ga misao nagna da pokuša sjesti. Zastenje. Zatim čučne, pridržavajući glavu rukama. Nekoliko se minuta lju-ljao gornjim dijelom tijela amo-tamo. Bolovi u glavi bili su manji kad bi zadržao disanje. No, ne može vječno zadržavati dah. Ne može ni bolovati i odmarati se.

Ne! Mora ustati... štoviše, mora nekako stići do konja. Još noćas mora odjahati!

Razmišljao je o karavani što se nalazila dalje prema sjeveru. Vjerojatno su se ulogorili, od kola napravili zaklon i postavili stražu. U biti, ti su ljudi neiskusni. Oni ne mogu ni zamisliti što će im se dogoditi pošto Gordon Banner istovari svojih šest kola viskija u indijanskim selima.

Naseljenici su namjeravali u Oregon. Pridružili su se Banneru kako bi veći dio puta prošli zajedno. Razdvojiti će se kod rijeke Powder, gdje se, Bozemanov put račva; jedan krak vodi dalje prema sjeveru, do Montane, a drugi, onaj za Oregon, skreće prema zapadu.

Jim je poznavao neke naseljenike. Sjetio se plavokose dječice i maljušne djevojčice s plavom vrpcom u zlaćanoj kosi. Odjednom se pred njegovim očima pojavi lik mlade žene

koja je sama upravljala laganim kolima. Bila je to, najvjerojatnije, cijela njezina imovina.

Svidjela mu se i činilo mu se kao da je odavno poznaje. Svoju je ridu kosu splela u dvije pletenice, oči su joj bile plavosive, usne pune. Kad su se mimoilazili, pogledala ga je mirnim, čvrstim pogledom. Taj je pogled govorio da se susretala s muškarcima i da je naučila kako se samostalna žena može među njima kretati a da nema teškoća.

Pozdravio ju je, a ona mu se nasmiješila.

— Kamo, gospodo?

Čvrsto, ne dvoumeći, ona odgovori:

— U Oregon.

— Sami?

— Potpuno sama. I to je dobro!

Zatim su se mimoišli i ona je svoja kola priključila dugoj koloni.

Dugo je gledao za karavanom i pitao se što je takvu ženu nagnalo da sama krene u Oregon. Rado bi saznao nešto više o njoj.

I sada, dok je u velikim bolovima čučao u šatoru po kojem je pljuštala kiša, mislio je na nju.

* * *

U šator uđe čovjek koji je mirisao na duhan i konje. Onda do Jima dopre miris ruma. Shvativši da čovjek pije, reče:

— I meni bi gutljaj dobrodošao.

— Ah, budan si, momče! — promrmlja čovjek i gurne mu bocu u ruku.

Jim je pio oprezno. Piće bijaše oštro i jako, prvorazredni

rum iz stare Jamaïque.

— Hvala, konjaniče! — reče i vrati bocu.

— Bah! — usklikne čovjek pored njega. — Konjanik! Da se nasmijem. To sam bio nekoć, u Laramieju. Sada pješčim s ostalim prašinarima. Ja sam narednik Mike O'Connor. Da li si već čuo za mene?

— Nisam.

— Pa, to će se uskoro promijeniti — uvrijeđeno prosikće, pa nastavi: — Godinama sam se borio protiv Apaša na jugu. Sada sam pod zapovjedništvom kapetana Fettermana, a poslije ću mu pomoći pri formiranju konjičkog odreda. Oh, najveća je besmislica poslati u ovu zemlju takvu gomilu pješaka a nijednog konjanika. No u toj ušljivoj vojsci sve je moguće.

Ušuti i otpije gutljaj, dva.

— Još jedan gutljaj, druže? — upita.

— Ne, hvala. Radije bih svoga konja i oružje. Nadam se da me Indijanci nisu opljačkali?

— Momče, tebi se loše piše. Moram ti to подробно objasniti. Slušaj pažljivo, da bi shvatio. Mi smo stigli danas — narednik se brzo ispravi: — ... jučer, jer je već ura po ponoći. Marširali smo do Little Dry Forka. I, što smo tamo našli? Mrtvaca! Nedaleko je stajao tvoj vranac, a ti si ležao kraj njega na tlu. Na glavi si imao priličnu čvorugu i razderano uho. Naši tragači, Jo-Bizon i Portuge, htjeli su saznati što se dogodilo, ali nisu našli nikakve tragove jer su ih pukovnik i njegovi vojnici uništili. Tako nismo ništa otkrili.

Predahne, pa nastavi:

— Međutim, nije prošlo ni dva sata i sve se izmijenilo. Došao je gospodin Banner, u pratnji dvojice svojih momaka. Jednog su vukli na nosilima. Ranjenik je imao u ramenu metak i naš mu ga je liječnik izvadio. U međuvremenu je pukovnik Carrington obaviješten o svemu što se dogodilo. Gordon Banner te optužio da si iz zasjede pucao na njegove ljude. Jednoga si ubio, drugoga ranio, a onda je treći tebe oborio kundakom. Oba mladića će se zakleti da se sve baš tako zbilo. Izjave su uzete i službeno. I tako je pukovnik odlučio da te sprovede pod pratnjom i preda civilnom sudu. Iako Jo-Bizon i Portuge misle da je Banner napao tebe, a to su i rekli Carringtonu, pukovnik je ostao pri onom što je odlučio.

Narednik ušuti i opet se prihvatiti boce.

Protekla je malone vječnost dok je Jim potpuno shvatio ono što je čuo. A onda spozna da ga je Banner nadmudrio i izbacio iz igre.

Pukovnik Carrington zacijelo je strahovito naivan. Pouzdan, častan i ispravan čovjek, ali nije kadar razlučiti nitkova od poštenjačine. Vjerojatno je tipičan uredski štakor, kojemu nije mjesto u ovoj zemlji.

— Banner je lagao — reče. — Nadgledao sam njegova kola i to mu ne odgovara. Da li ga je pukovnik pitao kome vozi taj viski što je u njegovim kolima?

Narednik se nasmije.

— Aha! Rekao je: kopačima zlata u Montani. Banner se uvrijedio što ga pukovnik to pitao

i odgovorio da je on bijelac koji ima dozvolu za trgovanje, a ne zločinac koji Indijance opskrbljuje viskijem. Carrington mu je povjerovao. Kad su mu Jo-Bizon i Portuge htjeli nešto reći, prekinuo ih je i izjavio kako on, u pravilu, svakog čovjeka smatra poštenjakom i vjeruje ono što mu kaže sve dok se ne uvjeri u suprotno.

Narednik duboko uzdahne.

— A protiv tebe, momče — nastavi — nije samo svjedočanstvo dvojice ljudi, nego i to što si naden kraj mrtvaca. To je najvažnije. Osim toga, i u tvojoj puški i u tvom revolveru manjka po jedan metak. A oni su izvađeni iz leša i iz ramena onoga ranjenika. Pukovniku je slučaj jasan, a ti si u teškom položaju.

Otčepi bocu, pa upita:

— Želiš li još gutljaj, dva?

— Da — promrmlja Jim, koji se osjećao tako slab kao da mu kroz udove teče olovo, i povuče dobar gutljaj.

O'Connor ustane.

— Idem provjeriti stražu. — Onda doda: — Slušaj! Naumiš li pobjeći, znaj da će stražar koji čuva šatore pucati. Pukovnik te želi sutra saslušati, budeš li dovoljno priseban.

Pred izlazom iz šatora narednik zastane i doda:

— Jo-Bizon i Portuge te lijepo pozdravljaju. Pričali su mi da si sjajan momak. Takvi su i oni, čak i kada ih pobjeđujem na pokeru. A mogu i popiti. Zato im i vjerujem. Ali upamti: nikome ni riječi! Kad sam bio tu, ti si spavao.

Nakon tih riječi izide iz šatora. Malo zatim Jim začuje kako razgovara sa stražarom.

Dakle, Banner ga je na neko vrijeme isključio iz igre! Trgovac zna da mu je na tragu i da ga želi razobličiti, pa je poslao svoje revolveraše da ga ubiju. Kad im to nije uspjelo, lažnim su optužbama obmanuli pukovnika i postigli da ga uhapse. U takvim okolnostima Carrington mu ne bi povjerovao da je neposredno nakon okršaja s Bannerovim revolverašima pao u ruke Siouxa, koji su ga ostavili ležati.

Čovjek poput pukovnika Carringtona ne bi vjerovao ni to da bijelci mogu biti krivokletnici. Na takvo što ne bi ni pomislio. Zacijelo je vrlo pošten i dobar čovjek, razmišljao je Jim s gorčinom, no poslali su ga u surov kraj kojemu nije dorasao.

Bez obzira na sve, moram pobjeći! Moram opomenuti naseljenike.

Cim je to odlučio, rukama obuhvati glavu, ne bi li bar malo ublažio bolove. Ali olakšanja nije bilo. Ipak, mora riskirati! Mora pokušati. Izdržati...

Počne pipati oko sebe. Nije pronašao oružje. Samo sedlo i zavežljaj što ga bijaše čvrsto vezao o sedlo. Pretražili su mu i bisage, u kojima je držao rezervni kolt, nož i svu municiju. No u narednikovoj prtljazi pronađe dobar nož Bowie.

Proreže stražnju stranu šatora i ispuže van. Sedlo i zavežljaj je ostavio. Tako slab nije htio ponijeti. Kad se pokrenuo, bolovi u glavni postadoše paklenski i on načas pomisli kako je bolje da odustane. A onda se sjeti pukovnika i onoga što ga čeka, pa skupi snagu i produži.

Pognut, provlačio se između

šatora. Noć bijaše tako tamna a kiša tako jaka da je po takvom vremenu za njega, koji se kretao poput Indijanca, bila igrarija iskrasti se iz logora.

Uskoro stigne do pomoćnih kola, koja su bila postavljena uokrug. U krugu su se nalazili tegleći i rijetki jahaći konji. Za takav smještaj kola i konja pobrinuli su se Jo-Bizon i Portuge, koji su i te kako dobro znali da Indijanci od vojnih odreda i karavana najradije otmaju tegleće životinje, pogotovu mazge. To je i razlog zašto mnoge karavane kreću s volovskom zapregom. Naime, volove se ne može brzo otjerati. Kod mazgi je dovoljno da jedan Indijanac uhvati mazgu predvodnicu, a sve ostale krenut će za njom. I to toliko brzo koliko to on želi.

Jim se lagano ušuljao u krug kola i onda krenuo u potragu za svojim konjem. Pri tome je dva puta morao proći kraj stražara. No, nisu ga zapazili, iako je on njih dobro čuo.

Vranac bijaše privezan za jedna kola. Kad ga je prepoznao, tiho je zaržao.

Jednim skokom Jim se nađe na mokrim i golim ledima životinje... i malone se onesvijesti od napora. Pred očima mu zaplešu vatreni krugovi. Kod svakog udarca bila glava mu je htjela prsnuti. Gotovo cijelu minutu borio se protiv nesvjestice. Kada mu je postalo bolje, podbode konja.

Prazan prostor između kola bio je zatvoren samo rudama. Lako stisnu nogama vranca, pa preskoči rudo.

Krenuo je Bozemanovim putem prema sjeveru. Jedino

oružje koje je imao bio je Bowie.

II

Jahao je sve do osvita i onda, potpuno iscrpljen, potražio zaklon duboko među borovima. Nije mogao dalje. Umoran, spusti se na meke borove iglice i gotovo istog časa onesvijesti. To ga oslobodi bolova.

Kad se probudio, ponovo bijaše noć. Spavao je vrlo dugo, ali bolovi u glavi nisu minuli i to ga uplaši. Ipak, bili su slabiji.

Ustane i nasloni se na deblo bora. U glavi mu se vrtjelo, a bio je i strahovito gladan. Onda se teškom mukom pokrene i uzjaše.

Oko ponoći zamijeti vatre velikoga indijanskog sela. Začu bubnjanje i pljesak stotina ruku. Pjesma se pojačavala, pa slabila. Osluškiavao je neko vrijeme, a kad su glasovi postali nejasniji, bio je siguran da su Indijanci pijani. Počeo se prikradati bliže, uvjeren kako je malo vjerojatno da bi naišao na straže.

Dolje, u selu, slavilo se tako divlje kako bi bijelac teško i zamislio. Neki su ratnici jedva stajali. Kad više nisu mogli ni to, polagano bi oteturali i nestali. Bilo ih je sve manje. Žene i djeca skrivali su se pred muževima, očevima i braćom, koji su postajali sve neuračunljiviji.

Između pojedinih bi skupina zacijelo došlo do svade pa i krvoprolića da cijelo pleme nije bilo usmjereno na drugi, zajednički cilj.

Na primjer: na karavanu!
Jim protrne i požuri dalje.

Otprilike nakon osam kilometara Jim naide na karavanu. Bila je mala, samo tucet kola. Ulogorila se ispod brežuljka, uz sam karavanski put.

Gorjele su tri vatre. Kad se približio dovoljno da bi ga mogli čuti, poviče. Tek poslije trećeg povika odazove mu se pospani glas:

— Tko je? Što želite?

Jim se polagano približi, pa zastane. Između dva povezana ruda razazna tri lika koja su se izvlačila ispod gunjeva.

— Vi vodite ovu karavanu?

— upita ih.

— Naravno — odgovori jedan. — Tko ste vi? Što želite?

— Ja sam Jim Cloud. Zašto putujete u tako maloj karavanu? Zar ste se odvojili od one velike, ili ste zaostali? Zašto?

Bili su ljuti što ih je probudio i što ih tako ispituje.

— Da, zaostali smo — odgovori mu isti muškarac. Svi smo ovdje u rodu, a jedna od naših žena je rodila. Porod je bio vrlo težak, pa nismo nju i njezinog muža mogli ostaviti same. Moramo se držati zajedno, zar ne?

Cloud kimne.

— Ostanite i dalje zajedno. Bit ćete još potrebniji jedni drugima. Na manje od osam kilometara odavde nalazi se veliko selo Indijanaca plemena Oglala. Od jednog trgovca nabavili su viski i sada su u opasnom raspoloženju. Pijani su Indijanci gori od vragova, a ovi će uskoro doći i napasti vas. Zato upregnite i bježte. Nastoje što prije dostići veliku karavanu. Ako vam ne uspije, bit ćete izgubljeni. Doduše, ne znači da ste spaseni i ako stig-

nete, ali su veći izgledi da neki od vas prežive.

Ušuti, pogleda ih jednog po jednog, pa upita:

— Da li ste razumjeli?

Stajali su, šutljivi i namršteni. Nije im se sviđalo to što su čuli. Sve se u njima bunilo protiv toga da shvate ozbiljno. Najradije bi tog čovjeka poslali do vraga i rekli mu neka ih ostavi na miru i ne brblja gluposti.

Naposljetku im je razum rekao da ništa neće postići ako glave turaju u pijesak. Moraju se suočiti s onim što ih očekuje. Shvativši kakva im opasnost prijeti, promrse riječi zahvalnice za to što ih je opomenuo i užurbano se počnu pripremati za bijeg. Ubrzo je cijela karavana bila na nogama.

Jim Claud je obavio svoju dužnost i opomenuo ove ljude. Bili su to, očigledno, naseljenici s Istoka, kojima bijaše pretijesno u rodnom kraju pa su krenuli u Oregon. Možda čak i u Montanu, da potraže sreću na nalazištima zlata.

Ti ljudi baš ništa ne znaju o Indijancima, a pouzdaju se u to što na tom putu Indijanci već godinama ne napadaju bijelce i propuštaju ih kroz svoju zemlju.

No tako je bilo donedavno, ali više nije. Počelo je onda kad je čovjek imenom Bozeman krenuo tim putem za Montanu i pozabijao kolce kao putokaz. Indijanci su taj put nazvali „sveti put“. Tada su, oko godine 1840, sklopili s bijelcima ugovor i svečano se obavezali da dopuštaju promet tim putem.

Donedavna su se Indijanci

pridržavali toga ugovora. Međutim, sada su tim putem krenuli vojnici, s namjerom da na indijanskoj zemlji izgrade utvrdu. Tako su bijelci prekršili ugovor.

Iako je Jim obavio ono zbog čega je došao, nije mogao otići. Sjetio se žene čija se rida kosa žarila na suncu i koja je s takvim samopouzdanjem krenula iz Laramieja svojim malim kolima. Da li je i ona u ovoj karavani?

Polagano objaše karavanu, promatrajući kola. Iznenada ih ugleda. Manja i lakša kola od ostalih. Bila su čvrsta, samo s jednom osovinom, dva velika kotača i jednim rudom za dvije čvrste mazge. Ta su kola mogla proći i tamo gdje velika ne bi mogla.

Kad je dojahao do kola, žena je upravo dovodila mazgu. Zanimalo je nije prepoznao odjevenu u hlače i visoke čizme, poput muškarca, u prevelikom kaputu i sa šeširom koji je skrivao njezinu kosu.

Sjahao je da joj pomogne. Ostala je bez riječi. Pogledala ga je, iznenađena i začuđena, pa nastavila raditi sve dok napetost nije popustila. Tada ga ozbiljno upita:

— Zašto ste me slijedili?

— Vidjeli smo se kad ste kretali iz Laramieja — odgovori blagim glasom. — Sjećate se, izmijenili smo nekoliko riječi? Često sam mislio na vas i pitao se tko ste... Oh, postavio sam samome sebi mnogo pitanja o vama!

Točno je znala što misli. Onda zakima glavom, odbijajući i mal'ne ljutito.

— Poslušajte me dobro prije

nego što počnete ponovo o tome — reče žestoko. — Naslušala sam se više od tisuću takvih i sličnih riječi i sve mi je to dozlogrdilo. Ostavite me na miru, gospodine.

Bio je zatečen, no nagonski osjeti da njezino odbijanje nije upereno osobno protiv njega. Njoj je jednostavno dosta muškaraca. Vjerojatno se negdje, i to ne tako davno, razočarala. Možda zato želi promijeniti okolinu.

— Ostavite me na miru — ponovi žena oporo. — Mogu brinuti sama o sebi. Nije mi potrebna pomoć muškarca.

— Ogorčeni ste — blago će Jim. — Netko vas je ozbiljno razočarao i povrijedio i sada ne mislite na drugo...

Odlučno ga je prekinula:

— Shvatila sam jedno: ako muškarac uputi ženi koju smatra poželjnom nekoliko lijepih riječi, to nije ništa drugo do bacanje pijeska u oči.

Okrene mu leđa i popne se na kola. Uhvati uzde, pa otpusti kočnicu. Kola krenu i počnu oblikovati karavanu. Mala su kola bila peta u koloni. Jim je opet uzjahao i pritjerao vranca ženininim kolima.

— Recite mi barem svoje ime — zamoli, pa se predstavi: — Ja sam Jim Cloud.

— Mnogo sreće, Cloude! No, kakva vam korist od toga ako znate moje ime?

Ostao je stajati na mjestu i pričekao jahače koji su pratili kola. Dvojica od njih dojašu do njega i on prepozna one koje je probudio.

— To je bilo vraški brzo — promrlja jedan. — Još nikada nismo tako brzo krenuli na

put. Utjerali smo u naše ljude vraški strah. Nadamo se, gospodine, da se niste s nama šalili...

Jim ga prekine:

— Kako se zove ona rido-kosa žena, koja s vama sama putuje?

Oba se muškarca nagnu u sedlu i zagledaju u njega.

— Pa, ona možda ima briga, gospodine Cloud... tako glasi vaše prezime, zar ne... i ne želi ništa znati ni o jednom muškarcu. Svi neoženjeni muškarci u karavani pokušali su sreću kod Susan Mayford, a to su momci vrijedni pažnje, ali...

Ušuti i snažno mahne rukom, kako bi pokazao da ima i drugih briga i da ne želi tratiti vrijeme na tako nevažne stvari.

— Možete li nam još što savjetovati? — upita drugi jahač.

Prema naseljenikovu izgovoru Jim zaključi da ti ljudi dolaze iz Kentuckyja.

— Odjahat ću naprijed, da stignem glavnu karavanu od koje ste se otcijepili. Zadržat ću ih i od kola napraviti obrambeni logor. Nastojte stići što brže. Tada ćemo se, možda, održati dva do tri dana.

— A zatim? — jednoglasno upitaju obojica.

Jim pokaže prema jugu.

— Odatle Bozemanovim putem dolazi sedam stotina pješaka. Među njima su ljudi ovlašteni za pregovaranje s indijanskim poglavicama o tom putu. Ovi vojnici dolaze zato da bi na rijeci Powder izgradili utvrdu. Kad su Indijanci saznali što bijelci namjeravaju, prekinut je dugogodišnji ugovor o slobodnom kretanju Bozemanovim putem. Dostignete li karavanu pa se s njom odr-

žite dok stigne vojska, bit ćete spaseni. Međutim, oni se kreću sporo, jer vuku sobom mnoge stvari. Polakši su od karavane.

Kad im je to objasnio, postali su svjesni u kakvoj su opasnosti i da su izgledi za spas maleni.

— Velika karavana — reče jedan od naseljenika — već je pedesetak kilometara udaljena od vojske. Možemo li dobiti tu trku s vremenom i stići do nje prije Indijanaca?

Cloud sliježe ramenima.

— To vam je jedina mogućnost da preživite. Do viđenja!

Brzo je prestizavao kola, dok nije stigao do onih kojima je upravljala Susan Mayford. Tu uspori i zadrži se minutu, dvije u istoj ravnini. Riječi koje je izrekao navrle su mu spontano na usta.

— Dode li do najgoreg, ne očajavajte... dokle god ste živi. Odasvud ću vas izvući!

Nije odgovorila. I dalje je mirno upravljala kolima.

Oštrim povikom Jim potjera vranca i brzo ostavi karavanu iza sebe. Nije ga smetalo što jaše bez sedla, na golim konjskim leđima, ni to što nema uzde. Međutim, morao je nabaviti oružje. Na žalost, prekasno se sjetio.

III

Već o podne ugleda karavanu. Odmah mu je bilo lakše. Poznavao je vodiča. Bio je to stari, iskusni Bart Henderson, poznatiji pod imenom Big Horn-Nose nego pod vlastitim.

Voda karavane, postariji gorostas rodом iz Tenneseeja, bio je dovoljno mudar da hitno uradi ono što su mu savjetovali Jim i Big Horn-Nose. Od-

mah se suglasio da valja načiniti utvrdu od kola i pričekati malu karavanu.

Bila je to velika karavana, sa više od sedamdeset kola. Od Big Horn-Nosea, čiji je nos uistinu nalikovao rogu, Cloud je saznao da karavana broji 107 muškaraca, 55 žena i 23 djeteta, od kojih je većina bila starija od deset godina.

Voda karavane objasnio je okupljenim ljudima što se događa i upitao tko od neoženjenih muškaraca želi pratiti Clouda. Javilo ih se pedesetak.

Čvrsti muškarci, zaključili Jim. Pravi pioniri. S tom vjerom u sebe, uvijek će djelovati zajednički i u najtežim okolnostima. Podnijet će i najveća iskušenja. Odabrao je dvadeset petoricu.

Voda je dao Jimu sedlo, pušku i revolver. Ljudi su mislili da je pobjegao iz nekog logora pred Indijancima i nije imao vremena ponijeti svoje stvari. Nisu mogli ni pomisliti da je bio vojni zarobljenik.

U međuvremenu se vranac odmorio... iako je prevalio mnogo kilometara, i sada bijaše bolji od odmorenog prosječnog konja... i uskoro je Jim zajedno s dobrovoljcima krenuo Bozemanovim putom natrag prema jugu.

* * *

Nigdje nijednog Indijanca. To nije bio nimalo dobar znak. U ovoj zemlji staro pravilo glasi: Indijanac na ratnom pohodu najbliži je onda kad ga ne vidiš.

Točno je to mislio i Jim. U to bijaše to sigurniji što je išao dalje na jug. Instinktom iskus-

noga zapadnjaka osjećao je da njega i njegovu pratnju promatraju. Možda će im spriječiti povratak. Ipak se nije htio vratiti. Mora pomoći maloj karavani.

Razmišljao je koliko su dosad mogli napredovati prema sjeveru. Petnaest kilometara? Dvadeset? Iznenada nešto ugleda.

Dim!

Kad su se uspeli na malu uzvisinu, ugledaju kola u plamenu. Odmah nagnaju konje u trk.

Što su se više približavali, to je prizor pred njihovim očima bio strašnji.

Dokaz kako pijani Indijanac može biti neuračunljiv bile su ubijene mažge. U prirodnim okolnostima Indijanci nikada ne bi ubili konja, pogotovu mažge koje su za njih neprocjenjivo blago. Na primjer, konjima i mazgama mogu kupiti ženu, a Indijanca se cijeni prema tome koliko konja i mažgi ima.

Međutim, ovdje leži šest životinja, pobijenih poput bizona, znak kako neobuzdani mogu biti Indijanci koje nesavjesni bijelci opskrbljuju alkoholom, a kojega oni ne podnose. U pijanstvu, pojačanom divljim plesom koji ih dovede do ekstaze, do neuračunljivosti, vjeruju da mogu pobijediti i protjerati sve bijelce. U takvom raspoloženju njihove su ih vode usmjerile prema određenom cilju.

Jim i naseljenici dojašu do kola koja su, kao posljednja, Indijanci dostigli i napali. U tim su se kolima vozili dvojica muškaraca i jedna žena. I ona je bila mrtva.

U Jimu i njegovim pratiocima rastao je bijes, koji im je stezao grlo poput nevidljive šake.

Jim se iznenada sjeti Susan Mayford. Hoće li i nju pronaći mrtvu?

Podbodu konje i krenu dalje. Svuda naokolo vidjeli su se znakovi borbe. Bilo je i mnogo tragova. Nedugo zatim stigli su do drugih kola. I ovdje su ugledali istu grozotu. Ni tu nisu pronašli nikog živog.

Za Cloudovu pratnju bili su to najgorči i najteži trenuci u životu. Nikad ih neće zaboraviti. Preplavi ih strahovita mržnja prema počiniteljima. Jima to nije tako potreslo kao ostale, jer je već i prije nailazio na takve prizore.

Bilo je već kasno poslijepodne kad su ljudi sahranili nesretnike.

Jim se nije mogao smiriti. Nigdje nije vidio kola Susan Mayford, pa je dalje tragao za njima. Istodobno je pažljivo pregledavao tragove što su ih ostavili Indijanci. Gdje su? Zar su se povukli pošto su se otrijeznili, pa su otišli proslaviti pobjedu? Ili su se pritajili u zasjedi i čekaju priliku da iznenadnim napadom unište njihovu malu četu? Nadao se da vojnici više nisu daleko.

Još jednom pregleda cijeli teren. Tragovi su bili tako jasni da je mogao točno odgonetnuti slijed događaja. Indijanci su sustigli karavanu, razdijelili se u dvije kolone i napali kola jašući im s obje strane. Bitka se protekla na dva do pet kilometara. Bila je to borba u trku. Naseljenici su se nadali da će se probiti i stići do velike kara-

vané, pa nisu ni pokušali stati i utvrditi se iza kola.

I tada, iznenada, Jim otkrije tragove Susaninih kola. Kako su mu prilikom prvog obilaska promakli?

Samo su se jedna od kola, i to baš ta na dva kotača, tko zna zašto izdvojila iz kolone ulijevo, prestigla ostala kola i sve se više i više udaljavala od karavane. No Susan Mayford nije uspjela svoje mazge vratiti na Bozemanov put.

Možda su je Indijanci progostili?

Ubrzo je našao potvrdu za svoju pretpostavku: trag indijanskog konja. Zatim odgo-netne što se zbilo. Otrili su mu se tragovi, tako jasni da ih je mogao čitati kao knjigu.

Indijanac koji je slijedio izdvojena kola morao je biti izuzetan. Muškarac koji posjeduje moć, kojega se drugi ratnici plaše, ili im zapovjeda. Taj je Indijanac ostavio ostale pripadnike svoga plemena da pljačkaju, a on je krenuo za lakim kolima. Pokušao je zadržati mazge, no obje su se ipak probile.

Možda je Susan bila ranjena? Ako i jest, Indijanac koji ju je slijedio nije je ubio. To je bio nepobitan znak da nije bio pijan toliko koliko ostali. Namjeravao je uloviti mazge žive.

Možda i ženu?

Od te pomisli se oznoji. Oh, nekoliko je puta čuo priču o šest bijelih žena koje su bile ostete i morale su živjeti kao indijanske žene. Neke od njih čak kao druge ili treće žene nekog ratnika. Da li takav život očekuje i Susan?!

Jim potjera već izmorenoga

konja prema sjeverozapadu, slijedeći tragove. Nakon nekoliko minuta zauzda ga i pogleda prema Bozemanovu putu i mjestu gdje se tragedija odigrala.

Jedan od naseljenika koji su s njim pošli u susret maloj karavani, a koji ga je slijedio i sada stigao, posve mu se približi i upita:

— Kamo ste krenuli, Cloude?

Jim-pokaže tragove kola što ih je pratio.

— Moram slijediti ove tragove — žurno odgovori. — Ta kola pripadaju jednoj ženi. Slijedi je samo jedan Indijanac. Vjerujem da ću je naći živu. Žena je lijepa i za Indijanca bi bila vrlo vrijedan plijen. Moram požuriti...

— A što ćemo mi? — Mladićev je uznemireni pogled neprekidno lutao naokolo.

Jim ponikne pogledom, svjestan da bi im morao pomoći.

— Odjašite što brže odavde. — reče. — Međutim, ne idite na sjever, prema karavani jer su vam zacijelo postavili zasjedu kako se ne biste vratili ostalima. Jašite na jug. Nakon nekoliko kilometara naići ćete na vojnike. To što je ovdje tako tiho i pusto najbolji je znak da su blizu trupe pukovnika Caringtona. Obavijestite ga o svemu što se zbilo. I još nešto! Recite mu kako se sve to ne bi dogodilo da je spriječio dopremu viskija Indijancima. Ne zaboravite mu to reći! Tada će vam vrlo odlučno pomoći, jer će uvidjeti da je pogriješio. Carington mora napokon shvatiti da ne smije misliti samo na specijalni vojni zadatak. Isporučite mu i moje pozdrave.

Posljednje su riječi zvučale vrlo gorko.

* * *

Jim je slijedio tragove kola što su vodili prema planinama. Nakon dva kilometra primijeti da su se tragovi lagano proširili. Na tom je mjestu Indijanac skočio na kola.

Susan se očigledno branila. No, većinu je snage dotad utrošila na pokušaje da ovlada kolima i da se probije, a kao žena ionako je bila mnogo slabija od napadača.

Kola su produžila istim smjerom još oko pola kilometra, a onda je Indijanac ovladao njima. Nije to uradio kao što bi učinio bijelac, pomoću uzda, nego se s kola bacio na jednu mazgu, i jašući na njoj kao na konju, zaustavio zapregu.

Sunce je zašlo za planine. Jim je pažljivo promatrao krajolik. Ne bi ga iznenadilo kad bi odnekud doletjele strijele da ga ubiju.

Više nije mogao razabirati tragove, jer je zanoćalo, no bio je siguran da zna kamo vode.

Nalazio se dosta daleko o Bozemanova puta, u predgorju Crnih planina koje na istoku graniče s prerijom Laramie. U mladosti je slušao o tome kako Indijanci vjeruju da se tamo nalazi Sveta dolina. U nju se od davnina povlače indijanski vračevi koji se žele spojiti s nebom i zemljom, da bi tako postali posvećeni i sposobni da predvide i pretkažu budućnost.

Jimove su se misli grozničavo rojile. Oh, moglo bi se reći da mu misli prolijeću tisuće kilometara u sekundi. Za čovjeka koji je odrastao među

Indijancima i koji zna gotovo sve o njima, kao da je jedan od njih, a malo mašte i snagom volje mogao je zamisliti što se zbilo.

Najveći i najmoćniji od svih vračeva plemena Ogala bio je Vatreno Oko, među bijelcima poznatiji pod imenom »Lude oči«. Vatreno Oko je često živio u Svetoj dolini, tjednima pa i mjesecima, a kraj sebe uvijek je imao jednog do dva učenika i pomoćnika.

Jim odlučio da krene u Svetu dolinu. Još se dobro sjećao znakova koji će ga dovesti do cilja. Prije mnogo godina u ovim je predjelima lovio s jednim mladim indijanskim ratnikom. Drugi put ga je ovamo doveo Divlji konj. Svi su htjeli vidjeti Svetu dolinu i spominjali su znakove koje valja slijediti da bi se tamo stiglo. Zato je Jim bio siguran da će pronaći dolinu.

Najprije se mora odmoriti. I vranac je zaslužili dulji odmor. Proživljeni napor iscrpjeli su i žilavog čovjeka i snažnoga konja.

U blizini Jim nađe na udolinu s malim jezerom. Zastane i sjaše. Najprije istrlja konja, zatim ga opere vodom iz jezera, koja je bila mlaka, jer je sunce tek nedavno zašlo. Nastavio ga je trljati još pola sata, kako bi se vrančevi ukočeni mišići opustili, a onda ga pusti slobodnog. Tek se tada svali na zemlju i iz bisaga izvadi dimljeno meso i hladan kolač. Osim oružja doseljenici su mu dali i zamotak s namirnicama.

Jeo je, no njegove su misli i dalje hitale.

Osjetio je malo olakšanje

kad je došao do zaključka da Susan Mayford nije oteo neki nepoznati Indijanac. On bi je jednostavno uzeo, odveo na osamu i tamo proveo s njom neko vrijeme. Ne! Bio je sve sigurniji da je neki Indijanac sada sa Susan na putu u Svetu dolinu. Vodi je Vatrenom Oku.

Sjetio se da vrač nije slučajno dobio to ime. Kao dijete Jim je bio svjedokom kad su neki ljudi bili potpuno bespomoćni pošto ih je taj vrač pogledao, rukama dodirnuo njihova čela i pred njihovim očima učinio određene pokrete rukom.

Otac mu je poslije objasnio što se događalo, a bolje je to shvatio kad je u školi na Istoku slušao predavanja o hipnozi. Kako ga je to zanimalo, pročitao je i neke napise i knjige o tome.

Poslije je u nekoliko navrata čuo da se Vatreno Oko često služi medijem kad svom plemenu proriče budućnost. Pa, možda je nedavno imao viziju da bi mu bjeloputa i crvenokosa žena koju će dovesti u trans najbolje poslužila pri pogledu na budućnost. Tko bi mogao dokučiti što se sve odigrava u glavi indijanskog vrača?

IV

Kad se iza planina pojavio mjesec, koji je osvijetlio krajolik svjetlošću blijedom poput metalnog odsjeva, kao da svijetli skrivena svjetiljka, Jim krene.

U toj je svjetlosti ipak prepoznao neku gotovo zaboravljenu oznaku koja je obilježavala put prema Svetoj dolini. Malo za-

tim ispred uskoga klanca pro-nađe put.

Lijevi kotač kola zdrobio je jedan kamen. Indijanac je, očito, bio loš kočijaš. Uostalom, takvi su svi Indijanci, od kojih bi tek poneki uspio izići na kraj sa zapregom. Mazge su bile ispregnute i Indijanac ih je poveo za sobom. Susan je, najvjerojatnije, jahala na jednoj od njih, jer njenih tragova nije bilo.

Ujahao je u usku usjeklinu i produžio oprezno poput vuka. Kad je stigao do kraja usjeka, nade se u velikom poprečnom kanjonu. Krene prema sjeveru.

Kanjon se sve više širio. Sada je jahao uz potok. U svjetlosti zvijezda vidio je da se voda zbog noćne hladnoće isparava i stvara maglicu. Malo dalje kanjon se stopi s dolinom, kao držak tave s tavom.

U sredini doline nalazio se divovski prsten, kao sazdan od nazubljenog stijenja. U davnoj prošlosti ovdje je moralo doći do snažne erupcije. Stijene su se uzdizale čak do visine od sedamdeset metara, a bile su pokrivene zemljom i raslinjem. Samo su na najvišim vrhovima bile gole.

Kao golemi kameni zamak stršao je taj prsten iz sredine velike doline prema nebu i okruživao manju dolinu u toj većoj. Odozdo prema vrhovima i unutrašnjosti prstena vodilo je mnogo manjih klanaca i usjeka, od kojih su većina bili ćorsokaci.

Vidjevši da će uskoro sva-nuti, Jim je dvoumio da konja negdje sakrije i produži pješke ili da ga povede. Kako je do prstena bilo još oko pet kilome-

tara, odluči jahati. Pognuvši se na konju, koristio je paru potoka kao magleni zaklon. Taj topao potok morao je izvirati negdje iz stjenovitog prstena. Izvire vruć, a zatim se hladi i zato je voda u potoku mlaka. Ipak, bila je dovoljno topla da se u svježini noći isparuje. Ta je para sada Jimu služila kao zaklon. Došao je u najpogodnije vrijeme. Bijaše hladno i isparavanje je bilo osobito jako. Bio je siguran da ga stražar ne bi lako zamijetio.

U prvi osvit stigao je do golemog stijenja i odmah primijetio duboku usjekotinu. Idealno skrovište za konja. Trave i grmlja bilo je dovoljno da bi vranac izdržao dan, dva. Na kraju te usjekotine trebalo bi da bude pećina. Naime, jednom je čuo da se u Svetu dolinu ulazi kroz jednu pećinu. Ako je tako, znači da je na pravom putu.

Ostavio je konja u zelenoj usjekotini, promrmljavši mu na uho nekoliko riječi. Bio je siguran da je vranac razumio što mu je naredio i da neće odlutati.

* * *

Kad je doista pronašao pećinu, u velikoj dolini bio je već dan. U spilji je još bilo mračno.

Požuri. Osim revolvera i noža bowie ponio je i pušku. Nikad se ne zna na što može naići među tim stijenama. I doista. Ubrzo je doživio prvo iznenađenje. U dnu spilje naiđe na tri sputana konja. Bili su to indijanski konji, prekrasne rasne životinje kakve mogu imati samo slavni ratnici ili velike poglavice.

Spilja se sužavala sve više i više, u lijevak. Kad je stigao do kraja, ugleda veliku vatru. Bila je zapaljena pred prostranim šatorom, koji bijaše ukrašen kojekakvim znakovima. Na kolcima kružno zabodenim oko njega nalazili su se najraznovrsniji predmeti: bizonovi repovi, punjene životinje, lubanje i još neki koje bi bilo teško identificirati. Bio je to šator vrača.

Oko vatre sjedila su tri Indijanca. Bili su ovijeni gunjevima, nepomični.

Iako je dnevno svjetlo u velikoj dolini već uvelike prevladalo, ovdje se zbog visokih stijena jedva primjećivalo da se razdanilo. Štoviše, na nebu su se nazirale i blijede zvijezde.

Po srijedi dolinice koja je nalikovala kotlu, stotinjak koraka od vatre i šatora, iznenada uz šištanje i buku iz zemlje šikne prema nebu mlaz pare i vruće vode. Bio je to, očigledno, gejzir. Nakon otprilike jedne minute vodoskok, koji je nalikovao snažnom mlazu što ga izbacuje kit, opao je i nestao u stjenovitom bazenu, koji se ti-sućljećima oblikovao.

Jim je to sve zamijetio uzgredice. Mnogo su ga više zanimali Indijanci kraj vatre, koji su sjedili nepomično i zurili u šator.

Bile su to slavne poglavice: Crveni Oblak, Divlji Konj i vrhovni poglavica Tetonaca u vrijeme mira, čije bi se ime moglo prevesti Onaj koji — uljeva — strah. Bio je tako na glasu da je bilo dovoljno da se pojavi samo njegov konj i ljudi bi se preplašili. Sada najveće poglavice sjede zajedno pred

šatorom Vatrene Oka u Sve-
toj dolini.

Što to znači? Zašto su ovdje?
Što čekaju? Zar su potražili ve-
likog vrača da im kaže što će
donijeti budućnost? Teška vre-
mena očekuju Siouxe općenito,
a pogotovu Oglale. Pukovnik
Carrington namjerava na indi-
janskoj zemlji izgraditi utvrdu,
a to nije mala stvar.

Odjednom Jim ugleda i četvr-
tog Indijanca. Divovski muška-
rac, gotovo go, kretao se gipko
poput zvijeri. Orijaš je zacijelo
pomoćnik Vatrene Oka, nje-
gov tjelohranitelj, osoba koja
poslušno radi sve što mu se
naredi. Bio je uvjeren da je baš
taj gorostas oteo Susan May-
ford i doveo je ovamo.

Orijaš pride vatri i baci u nju
nekoliko rukohvata praška što
ga je izvadilo iz jedne vrećice.
Istoga trena buknu zeleni, žuti
i plavi dim, koji se zatim pomi-
ješaju u neobičnu spiralu što
se penjala put neba. A dim koji
se uzdizao prema nebu i nije
bio potisnut prema dolje bio je
dobar znak.

Započeo je obred proricanja.

Jim otpuže malo udesno, do
mjesta gdje je između grmlja i
stijena bio dobro skriven. Nije
bio udaljen od vatre više od
dvadeset metara.

Iznenada iz šatora izide Su-
san Mayford.

Bila je odjevena poput pogla-
vičine žene. Lice joj je pomoću
bijeje boje učinjeno još bjelje,
čime se htjelo naglasiti da je
bjelkinja. Njezina prekrasna
rida kosa bila je raspuštena i
padala je preko ramena. Oh,
kako je ta kosa bila bujna i
divna! U odsjaju vatre svijetlila
je kao polirani bakar i blistala

u jutarnjem sivilu što se počelo
pojavljivati. Po kosi su blistale
zelenkaste iskrice.

Takve je iskrice Jim za oluja,
kad je zrak nabijen elektricite-
tom, videvao na vrhovima ro-
gova goveda. Znači, Vatrene
Oko je nešto uradilo sa Susani-
nom kosom.

Izišla je iz šatora poput mje-
sečarke, zastala nasuprot po-
glavicama i beziražajna lica
zagledala preko njih u prazno.
Bila je u dubokom transu i ni-
šta nije zamjećivala.

Vrač ju je hipnotizirao i po-
moću trikova i nekakvih napi-
taka potpuno suzbio njezinu
volju. To mu zacijelo nije bilo
teško, jer je bila očajna i pre-
plašena. Za nju je morao biti
strahovit udarac kad ju je gor-
stasni Indijanac savladao i od-
vukao u brda.

Nakon Susan iz šatora izide
i Vatrene Oko.

Silno je ostario, pomisli Jim.
Postao je koščatiji, mršav je
poput askete. Na trouglastom
licu ispod širokog čela isticale
su se plamteće oči pogled kojih
je potčinjavao.

Vrač je na glavi imao kapu
od puminog krzna, koje je veći
dio bio izrađen od preparirane
pumine glave čije su ralje bile
razjapljene. Odjeven je bio uo-
bičajeno, u kožnate hlače i ko-
šulju. Odrekao se svih drangu-
lija kojima su se kitili drugi
vračevi.

Vatrene Oko zastane iza po-
glavica i to tako da je preko nji-
hovitih glava gledao u zaroblje-
nicu. Sada je vladao tom že-
nom samo pomoću hipnotičke
moći. Zacijelo joj je prije dao
nešto što je potpuno suzbilo
njezinu volju i sada je stajala

ukočeno ispred vatre iz koje se i dalje uzdizao raznobojni dim.

Od ulja sjajan i mal'ne go vračev pomoćnik povuče se u pozadinu. Izraz njegovoga širokog lica bio je grčevit.

Kad je Vatreno Oko progovorio, na jeziku Tefonaca, Jim je razumio svaku riječ kao da je rođeni pripadnik toga naroda.

Vrač se obratio poglavicama.

— Rekao sam da mi je potrebna bijela žena crvene kose. Kad sam prije tri dana bio sam u šatoru, samo sa zemljom i nebom, glas Velikog duha mi je rekao da ću samo preko takve žene razgovarati sa svojom dragom djecom Siouxima. I baš je tada u našu zemlju došla bijela žena crvene kose. Moj ju je pomoćnik zarobió i dopremio ovamo. To sam vam htio najprije reći.

Načas ušuti i pogleda Susan Mayford. Zatim se ponovo obrati poglavicama.

— Sada će vam Veliki duh govoriti kroz njezina usta.

Iako je bio bijelac, Jima se duboko doimao prizor što ga je gledao.

— Ispred šatora vatra iz koje se i dalje uzdiže raznobojni dim. Nepomične poglavice i iza njih vrač plamtećega pogleda, s kapom od pume na glavi. Nasuprot njima, s druge strane vatre, Susan Mayford, ukočena i u transu, djelovala je kao vrhovna svećenica, kao pravovaljani posrednik između Velikog duha i ovozemaljskih poglavica.

Kad je progovorio, pitanja Vtrenog Oka bila su brza i određena. Iako je govorio jezikom Teton-Sioux, činilo se da

ih Susan razumije. Odgovarala je hitro. Nedvojbeno je već prije naučena što mora reći. Vrač joj je sugerirao odgovore, ali sada su oni djelovali spontano.

— Veliki duše — progovori Vatreno Oko — želio si bijelu ženu crvene kose... tako si mi naredio. Evo je ovdje. Veliki duše, možeš govoriti kroz njezina usta.

Pogledao je zarobljenicu i nastavio:

— U našu zemlju dolaze bijeli vojnici. Pitamo te, Veliki duše, što će se dogoditi?

To je bio smisao onoga što je izgovorio Vatreno Oko. Na jeziku Indijanaca to je zvučalo mnogo kitnjastije, zvučnije i znatno uvjerljivije.

Susan lagano pogne glavu. Zatim duboko i jako udahne, baš tako kao da je u nju ušla neka nevidljiva snaga, a onda monotonim glasom progovori:

— Vojnici će izgraditi tvrđavu. Pri tome će mnogi umrijeti. Kad utvrda bude dovršena, deset puta deset će ih na jednom umrijeti u jednom satu. Poslije će tvrđava biti zapaljena i gorjet će sve dotle dok se cijela pretvori u pepeo.

Kad je ušutjela, svi su prisutni vidjeli da je sve što je u njoj bilo od stranoga duha otišlo iz njezina tijela. Sada je nalikovala na lutku praznoga tijela. Polagano, nesvjesno poput mjesečarke, okrene se i vrati u šator.

* * *

Jim Cloud je bio strahovito potresen. Ne tako davno upoznao je Susan Mayford kao živahnu i odlučnu ženu. U razgovoru s njom, osjetio je kako

jaku volju ima, a ovo ovdje nije žena nego bezvoljna, potpuno prazna i bezosjećajna lutka. Kakvu to jaku hipnotičku moć posjeduje Vatreno Oko?

Jima preplavi neobuzdani bijes. Htio je jurnuti i navaliti na protivnike. Ipak, strahovitim samosavladavanjem ostane na mjestu. Prevladao je razum.

Protivnici su prejaki. Nisu u pitanju obični Indijanci nego ratne poglavice Crveni Oblak i Divlji Konj. Morao bi se boriti s ta dva vrlo opasna čovjeka. Tu je i vračev gorostasni pomoćnik. Iako taj uljem namazani orijaš nije izgledao pametan, nedvojbeno je opasan borac. Ako ni zbog čega drugoga, onda zbog visine i snage. I treći poglavica, Onaj koji ulijeva strah, iako već prilično star, mogao se dobro boriti. Peti protivnik, Vatreno Oko, bio je tako slab da se zacijelo ne bi borio, ali bi mogao upotrijebiti kakav trik. Bio je to čovjek opasan poput zvečarke.

Jim nije htio riskirati. Niti je smio. Zaključio je da se poglavice neće dugo zadržati i odlučio pričekati. Krenut će u akciju kad odu.

Međutim, morile su ga i druge brige. Zabrinjavalo ga je stanje Susan Mayford. Ona nije svjesna ničega i to bi moglo prouzročiti teškoće.

Što će se dogoditi ako je Vatreno Oko ne vrati u normalno stanje? Ako i nadalje budu djelovale njegove snažne, hipnotičke moći? Ili, a to bijaše vjerojatnije, napitak kojim ju je ommio? Tada će lijepa crvenokosa žena, iako živa, biti mrtvac.

Unatoč jutarnjoj hladnoći,

Jim se oznoji od te pomisli. Predosjećao je da će morati Vatreno Oko prisiliti da Susan izvuče iz hipnotičkog stanja.

Ali kako?

V

Nije dugo čekao da poglavice ustanu. Uradili su to čim se Susan vratila u šator. Izmijenili su s Vatrenim Okom nekoliko riječi, zahvalili na proročanstvu i obećali da će mu kao nagradu svaki od njih poslati po pet prvorazrednih konja.

Zaslужio je, dakle, petnaest konja. Prema indijanskim mjerilima vrijedan imetak.

Poglavice su se brzo udaljile. Uzjahaše konje koje je Jim vidio u spilji i potjeraju ih put svojih sela, da objave što im je preko Vatrenog Oka, posredstvom njegova medija poručio Veliki duh.

U indijanska će se sela vratiti pouzdanje i nada u novu ratnu sreću. Isprva će napadati samo karavane naseljenika i priječiti prolaz Bozemanovim putem. Pričekat će da prođe Svetkovina sunčevog plesa, a zatim će se pripremiti za ratovanje. Moraju pribaviti mast i ostale rezerve, no najvažnije od svega su oružje i municija. Da bi do toga došli, potrebno im je mnoštvo krzna i koža ali i žuto zrnje što ga bijelci poznaju pod imenom zlato. U zamjenu za to mogu dobiti što im je god potrebno.

Jim je ostao dugo nepomičan pošto su poglavice odjahale. U međuvremenu je promatrao vrača i njegovog pomoćnika.

Susan je i dalje bila u šatoru. Jim se ne bi nimalo začudio

ako sada sjedi na zemlji, bezvoljna i praznoga pogleda. Oh, što je taj čarobnjak učinio! Ošamutio je njezinu svijest i pretvorio je u mjesečarku.

Vatreno Oko pogleda pomoćnika, koji je stajao kraj šatora. Izgovori nekoliko brzih riječi koje Jim nije razumio, pa se dostojanstveno udalji.

Prije, u stijeni, bio je ulaz u jednu spilju. Iz ulaza i kroz nekoliko pukotina u stijeni probijala je para. Zacijelo je unutra topao izvor. Vrač je vjerojatno pošao na jutarnje kupanje.

To bi mogao biti trenutak za akciju!

Kad je Vatreno Oko nestalo u spilji, Jim usmjeri pažnju na gorostasa. Indijanac je sjedio kraj vatre, iznad koje je objesio kotao, i pripremao hranu.

Bolju bih priliku jedva mogao i poželjeti, pomisli Jim i krene prema vatri.

Pušku je ostavio tamo gdje je dotad bio skriven. Znao je da mora biti tih poput sjene i brz poput vuka koji želi uhvatiti jelena. Zato ne smije pucati. Vrač bi čuo pucanj, a on ga je želio zaskočiti. Orijaša mora savladati a da ne upotrijebi vatreno oružje.

Gnušao se borbe noževima. Kako je djetinjstvo proveo među Indijancima, za koje je nož oružje časti koje s ponosom upotrebljavaju u borbi, Jim se osjećao nevoljko što na protivnika mora poći nožem. Međutim, mora nadvladati taj osjećaj. U pitanju je život bijele žene i on je mora spasiti.

Približavao se divu s leđa. Izbjegavao je da ga pogleda u pleća ili u potiljak, jer je vrlo

dobro znao kako je istančan nagon u tako mladoga Indijanca. Iako je vračev pomoćnik bio udaljen samo dvadesetak koraka, Jimu se činilo da udaljenost iznosi dvadeset kilometara.

A onda, kad je od protivnika bio udaljen samo šest koraka, orijaš se strelovito baci u stranu. Osjetio je da mu se netko odostrag prikrada.

Istodobno, za vrijeme te kretanje, dohvati ratnu sjekiru što je ležala pokraj njega, pa se odbaci još dalje u stranu. Onda se otkotrlja po tlu, pridigne i baci sjekiru prema protivniku.

Jim presiječe strah. No taj je osjećao potrajao samo trenutak. Strelovita ga Indijančeva reakcija nije iznenadila. Kad je sjekira poletjela, naglim je pokretom glave izbjegne. Prozujala je tako blizu njegove glave da je u letu odsjekla čuperak kose.

Baci svoj teški nož prema Indijancu i pogodi ga po srijedi grudi. Međutim, gorostas je uspio doći do protivnika, pokretan neshvatljivom snagom. Kao da se duh Vatrekog Oka našao u tijelu njegova pomoćnika.

Div je pokušao bijelca obuhvatiti. Strelovitim pokretom Jim je to htio izbjeći i zamalo je uspio. No tada ga protivnik privuče k sebi. Jim se borio očajnički, upotrijebivši svu snagu. A ta nije bila neznatna. Naprotiv, bio je vrlo snažan muškarac. Međutim, protiv tog Indijanca bio je nemoćan kao što bi poluodrastao dječak bio nemoćan prema njemu. Osjećao je kako ga te snažne ruke stežu i da će mu uskoro slomiti

kralješnicu. Snaga ipak popusti.

Orijaš ga naglo ispusti, mišićave mu ruke padnu nadole i on se sruši mrtav.

Jim je glavinjao, posrtao, hvatao zrak. Pred očima mu je sve bilo crno. Mislio je da će izdahnuti. Zatim mu se pred očima polako razbistrilo. Počeo je shvaćati da je preživio i da je opasnost prošla.

Oh, da me je ubio! Što bi tada bilo sa Susan Mayford?

Sjeti se velikog vraća. Kad Vatreno Oko iziđe iz spilje, ne smije vidjeti pomoćnika da ovdje leži. Uhvatio je mrtvacu za noge i odvuкао ga iza šatora.

Pogleda prema pećini, iz koje je sada izlazilo mnogo više pare, ali ne i vraća. Kako više nije mogao potisnuti nestrpljenje da vidi Susan, ušulja se u šator. Šator je bio tako prostran da bi se u njemu oko vatre moglo smjestiti i više od dvadeset ljudi.

Susan Mayford je izgledala kao izgubljena. Sjedila je na svežnju kože, nepomična i bezvoljna. U polumraku je njezino lice naprašeno bijelim prahom izgledalo avetinjsko.

Jim klekne pred nju i nježno joj stavi ruke na ramena. Zagledan u nju iz blizine, prestraši se praznog, ukočenog pogleda u njezinim očima.

— Susan, to sam ja... Jim. Obećao sam da ću te izvući iz svake neprilike i evo me. Ne boj se, sve će opet biti dobro. Probudi se, Susan... sve je bio samo ružan san. Moraš se probuditi! Susan, vrati se u stvarnost!

Izgovarao je riječi preklinja-

jućim glasom, zapovijedajućim, primoravajućim... Neprekidno je drmao njezina ramena, ne bi li je tako dozvao svijesti. Svi su pokušaji bili uzaludni, bezuspješni. I na riječi i na djela ostala je potpuno ravnodušna. Ničim nije pokazivala da ga čuje, razumije, ili bilo što osjeća.

Nakon malone vječnosti pošto je Jim ušutio, Susan se uspravi i monotonim glasom progovori. Govoreći indijanskim jezikom, izgovarala je iste riječi koje je govorila i pred poglavicama:

— Vojnici će izgraditi tvrđavu. Pri tome će mnogi umrijeti. Kad utvrda bude dovršena, deset puta deset njih na jednom će umrijeti u jednom satu. Poslije će tvrđava biti zapaljena i gorjet će sve dotle dok se cijela pretvori u pepeo.

Izgovorila je proročanstvo još jednom. Volja Vatrene Oka još je vladala njezinim tijelom i njezinom voljom. Volja i divlja, neobjašnjiva snaga.

Jim se, iako teška srca, odvoji od Susan i iziđe iz šatora. Krene prema pećini. Vidjevši da se odonad više ne pari, požuri i prilično neoprezno utrči unutra.

U spilji je mirisalo po sumporu i nekim plinovima koje je sadržavala ta voda. U sredini pećine bilo je maleno udubljenje nalik bazenu, u kojemu je voda kipjela i isparavala se.

Iz spilje vodilo je dublje u brdo više usjeklina, koje su izgledale kao prirodna okna. Iz nekih je dolazila para različite gustoće. Nedvojbeno, glavni izvor gejzira dublje je u brdu. Bilo je strahovito vruće kao u

sauni. Da, pomisli Jim, ovdje se može uživati u pravoj parnoj kupki i zatim okupati u vrućoj vodi.

No, gdje je Vatreno Oko? Vraču ni traga.

Jim je stajao samo dotle dok je nekoliko puta udahnuo kao ošamućen. Osjećao se bezvoljno, zbog vrućine i mirisa. Pomisli: Sigurno je otišao jednim od usjeka. Zašto?

Počne pregledavati prolaze. Mnogi su usjeci bili slijepe ulice, a u nekima je bilo tako vruće da se nije moglo izdržati. U jednom mu para oprži kožu i on se hitro vrati u spilju. Uđe u drugi, treći...

Pošto bi pretražio jedan usjek, otrčao bi do šatora, pa se opet vraćao u spilju, kako se ne bi dogodilo da Vatreno Oko dok on pregledava jedan prolaz izide iz drugoga i vrati se u šator.

Međutim, vrač kao da je ispario. Vrućina u spilji bila je tako užasna da je Jim, koji se kupao u vlastitom znoju, već htio odustatu kad iznenada postane podnošljivije.

Vrući izvor u srcu stijena zacijelo je prestao izbacivati paru. To se već jednom dogodilo, onda kada je vrač nestao u spilji.

Sada je Jim napredovao bez mnogo muke. Kad je ušao u novi usjek, iznenada postane svjetlije. Zaključi da svjetlost dolazi s druge strane stijene i požuri prema izvoru svjetlosti. Uskoro se nađe vani, na otvorenom.

Odmah ugleda vrača. Vatreno Oko jahao je jednu od Susaninih mazgi, a ispred sebe tjerao je stado konja. Već je pri-

lično odmakao, ali još ga se dobro vidjelo, jer se zemljište blago spuštalo. Kad se vrač okrenuo, Jim izide iz zaklona i zaprijeti mu šakom.

Dakle, Vatreno Oko je promatralo njegovu borbu s gorostasom i nakon toga pobjegao. Nije bio siguran da će njegova sugestivna moć djelovati na Jima, a vjerojatno se nije pouzdao ni u ostale trikove. Nije želio riskirati.

Vrač je bio star. Ako njegov pomoćnik i tjelohranitelj, koji ga je godinama čuvao i brinuo se o njemu, nije mogao pobijediti tog bijelca, onda to pogotovu njemu ne bi pošlo za rukom. Doduše, mogao se i sakriti, jer je znao da je bijeli čovjek došao samo radi žene, ali nije želio dobiti metak. I tako se odlučio na bijeg.

Poveo je i svoje konje. Nije htio ostaviti životinje u unutrašnjosti Svete doline. Vani, izvan kamenih litica, pašnjaci su bolji. A kako na kilometre uokolo nema nikoga živog, i s te je strane bio siguran.

S lijeve strane Jim ugleda ograđeni koral, u kojem su donedavno bili smješteni konji. Sada unutra nije bilo nijednoga. Dobro je znao da ništa ne može ako nema na čemu jahati. Doduše, ima vranca, no kad bi se vratio do mjesta gdje ga je ostavio i ponovo dojahao ovamo, izgubit će i suviše vremena.

Sada je najvažnije od svega da se pobrine za Susan i odvede je odavde u sigurnost.

VI

Tek su trećega dana stigli do vojnog logora.

Narednik Mike O'Connor poveo je Jima i Susan do šatora zapovjednika logora. Ispred ulaza gorjela je svjetiljka.

Pukovnik Carrington zamišljeno je sjedio za stolom, nad nekim planovima. Većernji dogovor oficira odavno je završio. Carrington se zagleda u Jima i Susan, a onda obori pogled i ustane polagano.

— Vi ste, dakle, oslobodili gospođicu — promrmlja. — Cloude, uistinu ste izuzetan čovjek. Na žalost, prekasno sam to vidio.

— Prije nego što vas o svemu izvijestim, pukovniče, molim vas naredite neka pozovu liječnika — žestoko odgovori Jim. — Gospođica Mayford se nalazi u čudnom, omamljenom stanju.

Ubrzo su Susan prenijeli u sanitetska kola. Pošto se liječnik pobrinuo za nju, vrati se u pukovnikov šator da i on čuje što će Cloud ispričati.

Nakon što je sve potanko i točno ispričao, Jim hladnim glasom upita:

— Jesam li sada zatočenik, pukovniče?

Carrington ga začuđeno pogleda.

— Zatočenik?! Zašto?... Ah, da! Ljudi Gordona Bannera podnijeli su protiv vas tužbu. Prema njihovim riječima vi ste, navodno, napali njegove ljude. Dvojicu ste ubili i...

— Ubio sam samo jednoga, i to tek tada kad su oni napali mene — prekine ga Jim.

Pukovnik zakima glavom.

— U međuvremenu je umro i drugi, onaj kojega ste ranili u rame. I pluća su mu bila povri-

jedena. Taj je momak prije smrti sve priznao. Ne, Cloude, protiv vas više ne postoji nikakva tužba.

Ušutio je, nakašljao se i nastavio:

— Naprotiv! Pošto smo vidjeli žrtve pijanih Indijanaca, koji su napali karavanu kojoj je pripadala i gospođica Mayford, uvjerio sam se tko je krivac. Tog nitkova Bannera dat ću objesiti čim mi padne u šake. Znamo da on opskrbljuje Indijance viskijem i oružjem. A znamo i to da ste baš vi, Cloude, poduzeli sve kako biste ga u tome spriječili i onemogućili da dođe do nesreće.

Prišao je stolu i sjeo na njega.

— Oprostite, Cloude — promrmlja. — Vjerovao sam da je Banner častan čovjek i da se ne bi krivo zakleo. Tek kada ste pobjegli dobio sam dokaze da nije pošten. Prve dokaze o tome da niste krivi za ono što su vas optužili donijeli su mi Jo-Bizon i Portuge. Znao sam da ste nedužni prije nego što je to izjavio Bannerov čovjek.

Ponovo ušutio. Pogleda Jima dugim pogledom i onda ozbiljno upita:

— Pa, kakvi su sada vaši planovi, Cloude? Bio bih sretan kad biste pristali da budete moj izvidnik i savjetnik. Ja ću se pobrinuti za gospođicu Mayford i pod sigurnom ću je pratnjom poslati u Laramie...

— Ne — prekine ga brzo Jim, pa odlučno nastavi: — Susan Mayford mora ostati ovdje dok ne uspijem zarobiti Vatrene Oko i prisilim ga da je

izvuče iz obamrlosti. Pukovniče, pomognite mi tako da zadržite gospodicu Mayford uz svoj odred.

Pukovnik, poznat kao osoba koja nema smisla za šalu i smijeh, odjednom se nasmiješi. Popustljivo, očinski. Upitno pogleda liječnika, a onda kimne i okrene se prema Jimu.

— Dobro, Cloude, gospodica Mayford će ostati s našim odredom dok vi zarobite vrača, ili dotle dok se njeno stanje poboljša. Možda će utjecaj napitka što ga je popila sam od sebe nestati. Što o tome mislite vi, doktore?

Četni liječnik, po činu major, sliježe svojim šiljatim ramenima.

— Postoje otrovi koji mogu potpuno uništiti ljudsku volju, na kratko vrijeme ili zauvijek. Primitivni narodi kojiput naprave takve napitke koji imaju nevjerojatno djelovanje a koje bi i suvremena medicina teško objasnila. Gospodica Mayford je pretrpjela strahovit udarac u trenutku kad ju je zarobio divovski Indijanac. Vrač joj je sigurno dao neki napitak kojim je njenu volju potčinio svojoj. Samo je tako mogao postići da se tom ženom koristi kao medijem za veliku varku kojom je želio impresionirati poglavice. Lako je moguće da bi se oslobodila toga stanja kad bi dobila protuotrov. Zato je, prijeko potrebno uhvatiti vrača, ako je ikako moguće.

Pukovnik kimne. Onda pogleda Clouda.

— Brzo učim o ovoj zemlji — reče. — Sada znam da vi ništa manje ne poznajete Indijance od svima znanog Bridgera.

Zato bih želio da nam pomognete, Cloude. I ja ću poduzeti sve da pomognem vama kako bi gospodica Mayford potpuno ozdravila.

Načas ušuti, ponovo se očinski nasmiješi, pa nastavi:

— Osim toga, Bridger dolazi k nama i ostat će uz nas neko vrijeme kao savjetnik. Uskoro ćemo imati i konjicu. Sa svojim sposobnim ljudima i najboljim izviđačima koji postoje moći ću sa sigurnošću i na opće zadovoljstvo obaviti sve što sam dobio u zadatak. A to je istodobno i prilika za Susan Mayford.

Jim kimne.

— Jahat ću za vas, pukovniče.

— Imat ćete plaću i čin četnog narednika — nastavi Carrington — dodatak za uzdržavanje vašega i još jednog konja za svaki dan koji ćete provesti izvan logora, a poslije izvan utvrđenja.

Pukovnik je to rekao tako kao da je riječ o velikodušnosti. A mjesečna plaća narednika nije bila viša od 50 dolara!

Jim se osmijehne.

— Ja sam civilni izvidnik i to ću ostati. Bit ću vam savjetnik, i to osobno vama. — Vidjelo se da mu je to bilo teško izgovoriti, jer nije htio da netko pomisli kako ucjenjuje. — Jesmo li se sporazumjeli? — doda.

Pukovnik Carrington, iako bez sumnje vrlo pedantan i tipični oficir, nije se cjenkao, niti je išta zahtijevao.

— Jesmo.

Cloud pogleda uokolo sve prisutne. Svi su oficiri čuli kako glasi dogovor između njihovog zapovjednika i njega.

Čuo je to i kapetan Fetterman, kojega su Jimu opisali kao vrlo naprasitog i častohlepnog čovjeka.

Njega je Cloud gledao dulje nego ostale. Pomislio je: E, meni ovaj momak neće naredivati!

Pozdravio je prisutne i izišao iz pukovnikova šatora. Zatim prijede u šator narednika O'Connora i tamo se smjesti.

Bio je umoran i strahovito potišten. Iako je Susan spasio iz ruku onih koji su je oteli, činilo mu se da je u logor doveo samo njenu ljušturu. Nutrina... njezin um, srce, njezine misli i osjećaji... kao da su ostali negdje daleko.

Jim je smatrao to osobnim, i to vrlo gorkim porazom. Mora to ispraviti! Mora uhvatiti Vatreno Oko! Samo vrač može Susan opet pretvoriti u ženu kakva bijaše prije otmice.

Prije nego što je zaspao, zakleo se da će poduzeti sve kako bi Susan Mayford ozdravila.

VII

Bilo im je potrebno tri dana da stignu do mjesta gdje se rječica Piney račvala, nedaleko planinskog masiva Big Horn kojega su se vrhovi uzdizali visoko prema nebu a za lijepog vremena činilo se da ih se može dosegnuti rukom.

Prije dva dana došli su do staroga utvrđenja Fort Connor, čija se posada sastojala od naružanih dobrovoljaca.

Pukovnik Carrington je odmah raspustio posadu i zamijenio je s dvije čete iz vlastitog odreda. Promijenio je i ime

utvrđenju: Fort Connor odsad će se zvati Fort Reno.

U vojnim je planovima stajalo da se utvrđenje mora povećati a uvjeti života u njemu poboljšati, jer će to odsad biti veza između Laramieja na jugu i pukovnikovog bataljona na sjeveru.

Kad je Carrington to obavio, krenuli su dalje. U posljednja dva dana ljudi su propješačili više od sedamdeset kilometara.

Ovdje, na porječju Pineyja, Carrington je zaustavio svoju jedinicu da bi se vojnici odmorili i doveli u red svoje stvari.

Toga je dana projahao cijelu okolicu, uzduž i poprijeko, pregledavajući teren.

Oficiri i izviđači znatiželjno su promatrali zapovjednika, a jedan od starijih poručnika primijeti:

— Da stari ne namjerava na ovom mjestu graditi utvrđenje?

— Ma kakvi — odgovori mu neki kapetan. — Pa, ovdje nadalje i naširoko nema drvene građe, ni dobre livade za ispašu. Osim toga, krajolik obiluje brežuljcima i liticama među kojima bi se mogla pritažiti čitava armija a da ne bude primijećena. Pukovnik nije takva budala da bi ovdje gradio utvrđenje.

Takvo je, dakle, bilo mišljenje oficira čiji je pretpostavljeni cijeloga dana istraživao okolicu.

Mišljenje narednika Mikea O'Connora oni nisu mogli čuti, ali čuli su ga izvidnici.

— Čitav je krajolik najneprikladniji što može biti. Na kilometre daleko nema drveća, a trave samo gdje-gdje, i to vrlo

slabe — rekao je taj iskusni vojnik. — Međutim, za čovjeka u gamašama kakav je naš pukovnik to uopće nije važno. Ovdje postoji nešto što u očima pravoga garnizorskog oficira može nadvladati sve ostale nedostatke, ma kako veliki bili.

Okrenuo se, rukom pokazao prema velikoj dolini i upitao:

— Vidite li ono mjesto u sredini uvale? To je velik, lijep i ravan prostor. Dovoljno ga je ograditi i dobit ćete prekrasno vježbalište i najotmjenije mjesto za parade, kakvo biste jedva našli na stotine kilometara uokolo. Pukovnik će upravo ovdje graditi utvrđenje. Okladit ću se da će biti tako o što god želite!

Tako je, dakle, glasilo mišljenje narednika O'Connora, a već se iste večeri pokazalo da je imao potpuno pravo.

Nakon večere, za vrijeme dogovora s oficirima, pukovnik je objavio prisutnima da će na ovom mjestu sagraditi utvrđenje. Zatim je dodao kako prije toga valja napraviti uporište i ograđeni logor gdje će trupe noćivati dok se utvrđenje gradi.

Oficiri su se začudili.

Malo zatim, kad su to čuli, začudili su se i izvidnici.

Doskora se čudila cijela jedinica.

Čudili su se i Indijanci kad se na tom mjestu počelo gradnjom. I rugali su se toj zamisli.

Samo se jedna osoba nije čudila: narednik Mike O'Connor.

* * *

Radovi su počeli već slijedećeg dana.

Pukovnik je dokazao da je vrlo sposoban. Bio je savršen organizator i sve je natjerao da radi svim snagama. Bilo mu je to lakše što je sve unaprijed razradio. Kako je raspolagao sa više od sedam stotina ljudi, radne je snage imao dovoljno. Ljude je raspodijelio vrlo razumno i dao im različite zadatke.

Dva dana poslije dolaska ubijen je prvi čovjek.

Skupina koja je bila određena za sječu drva, koje im je potrebno za izradu drvene ograde, morala je ići po građu čak do Big Horna, udaljenog od logora deset kilometara. Jednog od drvosječa, koji se malo udaljio od ostalih, Indijanci su napali i ubili.

Kad su se s lešom svoga druga vratili u logor, svima je bilo jasno da će se Indijanci nemilosrdno boriti. Bijelci moraju dobro razmisliti ako žele graditi u srcu indijanske zemlje, na području koje nastavaju plemena Siauza.

* * *

Iz dana u dan Jim se nadao da će se Susan jednoga jutra probuditi potpuno normalna.

Povremeno ju je smio posjećivati. Za njega su to uvijek bili vrlo teški trenuci.

Susan bi zurila u njega, ali na njezinom licu i u njezinom pogledu nije bilo ni najmanjeg znaka prepoznavanja. Od svega što joj je govorio baš ništa nije prodrlo do njezine svijesti. Kao da se sve odbija od njene vanjšnine i ne dopire u nju.

Tek je nakon dva tjedna zapazeno poboljšanje, ali jedva

zamjetno. Liječniku je uspjelo navesti Susan da uradi neku sitnicu. U poljskoj bolnici bilo je mnogo poslova i on se nadao da će je rad izvući iz obamrlosti.

Susen je otad prala marama i povoje, pripremala zavoje i češljala vatu. Sve su to bili laki poslovi, ali su u nje probudili neku vrst opuštenosti. Istodobno su značili i malu promjenu.

Međutim, nakon toga često bi opet nezainteresirano sjedila na suncu i Jimova nada da je na putu ozdravljenja brzo bi nestala. Sve je manje vjerovao da je liječnik može vratiti iz tog tajanstvenog progonstva.

Moram uhvatiti Vatreno Oko, razmišljao je gorko, istodobno bolno svjestan da će to biti gotovo nemoguće. Iako slobodni u logoru, zapravo su zatočenici najmanje isuću Indijana koji su bili prikriveni iza mnogobrojnih okolnih brežuljaka. No za sada su samo povremeno uznemirivali bijelce i poduzimali manje napade.

Toga tjedna još se nijedna Karavana nije uspjela probiti Bozemanovim putem od Laramieja do utvrđenja iako put nije iznosio ni 400 kilometara. Fort Kerney postajao je za vojnike svakim danom sve veći pakao. Ne samo zato što su teško radili na gradnji, stražarili na brežuljcima i bili u opasnosti kad su pratili drvosječe do Big Horna, nego je i opskrba bila sve slabija.

Pojavila se i kožna zaraza, koja se očitovala strahovitim

svrbežom i vojnici, usprkos iscrpljenosti, nisu mogli spavati. Ali ni to nije bilo najgore. Pukovnik Carrington je uveo oštar red. Vojnici su morali neprekidno vježbati da bi se održala disciplina, kako se njegove jedinice ne bi opustile kao one dobrovoljačke čete koje su zatekli u današnjem utvrđenju Fort Reno.

Jim je sve teže podnosio grižnju savjesti zbog toga što nije još u onoj spilji uhvatio Vatreno Oko. Znao je da neće dugo izdržati taj pritisak. Danonoćno se mučio razmišljajući o tome kako bi mogao pronaći velikoga vrača, zarobiti ga i dovući u logor.

Kad je to pitanje razmotrio sa svih strana, zaključio je da postoji jedna jedina mogućnost: mora poći među Indijance kao jedan od njihovih sunarodnjaka. A kako nema čudotvornu moć da se pretvori u nevidljivo biće i tako se ušulja među njih, mora staviti na kocku svoj skalp.

Najprije je o svojoj zemisli razgovarao s Bridgerom. Kad su se o svemu dogovorili, krenu zajedno do pukovnika i obavijeste ga što Cloud smjera.

Kad je Carrington to čuo, zbunjeno je zakimao glavom i zagledao se u Jima kao da ne vjeruje da je dobro čuo.

— Zaboga, pa to ne može uspjeti nijednom bijelcu! — usklikne. — Ne možete se izdavati za Indijanca i kretati među crvenokošcima kao da ste jedan od njih! Prvi Indijanc kojega susretnete na danjem svjetlu otkrit će vas i...

Prosjedi izviđač prekine zapovjednika:

— Cloud je odrastao s Indijancima, pukovniče.

Bridger, ružan, bućoglavi muškarac, bio je najlukaviji čovjek koji je ikada jahao prerijama i planinama. Bio je u ovim krajevima, kraj rijeke Powder već 1854. godine i zajedno sa St. Georgeom Goreom dvije godine lovio divljač. No tada su Indijanci bili još prijateljski raspoloženi prema bijelcima. Bridger bijaše upućen o svemu što se zbivalo u ovim krajevima, i onda i sada, pa je sada pukovniku objasnio zašto je Cloudova zamisao provediva.

— Jim je sin trgovca, pukovniče. Njegovi drugovi u igri bili su indijanski dječaci. Govori njihovim jezikom isto tako točno kao i on. Tamnokos je kao Indijanac, a i njegova je put dovoljna tamna. Sokom od jedne vrste orahova lišća može se postići da poprimi crvenkastu nijansu. Kad bi pustio da mu kosa naraste i skupio je u skalp-pletenicu, pažljivo se obrijao, odjenuo poput Indijanca i mirisao poput njih, vjerujem da bi ga držali jednim od svojih.

— Zar ga ne bi izdala boja očiju? — upita Carrington.

— Ne. Ništa ne znači što su mu oči sivozelene. Mnogo je Indijanaca u kojima teče osmina pa i četvrtina krvi od bijelog roditelja. Jedina je opasnost da sretne nekog od nekadašnjih prijatelja... na primjer, Divlji Konj ga je susreo prije nekoliko tjedana. Jimovi su izgledi samo pet prema jedan

protiv njega, a u ovoj zemlji omjer nije loš.

Stari izvidnik ozbiljno pogleda zapovjednika, pa nastavi:

— Pukovniče, ne dopustimo li Cloudu da se upusti u tu pustolovinu, on će ipak poći. No bit će bolje da se s tim suglasite, jer nam tako može donijeti vijesti i novosti o Indijancima. Kad će se noću kao crvenokožac šuljati oko logora, može pomoću luka ubaciti strelicu s porukom. O tome biste se morali potanko dogovoriti.

Carrington se i dalje čudio. Njegova moć uživljavanja nije bila dovoljno jaka da bi mogao zamisliti Clouda među Indijancima a da oni ne prepoznaju bijelca. I štoviše; da zarobi Vatreno Oko.

Naposlijetku ipak kimne da pristaje.

— Rado bih tamo vani imao pouzdanog čovjeka — reče oklijevajući. — Ovdje smo kao na osamljenom otoku okruženom morem punim morskih pasa. Da — ponovi — vrlo bih rado tamo imao par očiju i ušiju u koje se mogu pouzdati. A kratko napisani izvještaj doista bi mogao lukom i strijelom biti ubačen u logor. Moramo samo izabrati dobro mjesto... na primjer, vrata u koja se strelica lako zabode.

Počnu podrobno raspravljati o pothvatu.

VIII

Prošao je još jedan tjedan. Jimova plavocrna kosa postala je dulja. U međuvremenu su nabavili indijansku odjeću, luk i tobolac pun strijela.

Bridger je izmiješao teku-

činu koja nije samo štitila od jakih sunčevih zraka nego je koži davala bakrenastocrveni sjaj.

Taj posljednji tjedan Cloud se kretao po suncu što manje odjeven. Jako je potamnio, a kad se namaže tekućinom od orahovog lišća koža će malo pocrvenjeti.

Još je jednom posjetio Susan. Pokušao je s njom razgovarati, ali ona je i na najjednostavnija pitanja gotovo automatski odgovarala »da« i »ne«. Govorio je vrlo uvjerljivo, pokušavajući prodrijeti do njezine svijesti. Odustao je tek tada kada mu je liječnik stavio ruku na rame i dao znak neka prestane jer je sve uzaludno.

Poslije je Jim neko vrijeme promatrao mladu ženu.

Namatala je zavoje za previjalište i prigušenim glasom pjevuckala dječju pjesmicu. Dojam je bio da je pred njim slaboumna žena. Da li će uvijek ostati takva, upita se. Zar je moguće da je pod utjecajem droge ili hipnoze zauvijek potpuno izgubila razum?

Postao je još odlučniji u namjeri da se dočepa Vatrenog Oka i prisili ga neka Susan da protuotrov. Nije mogao podnijeti pomisao da ta nekoć vrlo samostalna i hrabra žena ostatak života proživi takva kakva je sada. Ne! Mora zarobiti vraća i dovesti ga ovamo.

Iste je noći napustio dopola podignuto utvrđenje. Krenuo je pješice, odjeven kao Indijanac plemena Hunkpapa: u hlače i košulju od srneće kože, kakve spravljaju žene tog plemena.

Odostrag na glavi imao je u kosi ukoso zataknuo pero na

način Dakota Indijanaca. Iako mu je kosa prilično narasla, nije bila dovoljno dugačka, pa mu je O'Connor pomogao da u kosu uplete pravu kosu jednog Indijanca iste boje. Spleo je pletenice, koje su mu padale preko ramena i učvrstio ih šarenom vrpcom.

Lice, crte kojega su po prirodi bile oštre, oličio je ratnim bojama, pa je još više nalikova pravom, odvažnom Indijancu.

Izgledao je poput pravog Hunkpapa koji je došao posjetiti svoju braću Oglale, da vidi kako će skršiti otpor bljedolikih. Takvi su posjeti u Indijancima bili uobičajeni, pa je odnedavno u okolici logora vrvjelo izaslanicima mnogih plemena.

Od oružja imao je luk sa strijelom, nož i revolver. To vatreno oružje nije bilo rijetko među Indijancima. Mnogi su Crvenokošci u borbama zaplijenili revolvare i zatim ih nosili kao oružje.

Poput glumca bio je uvježbao mnogo toga kako bi njegova uloga bila što uvjerljivija. Znao je da se odsad mora kretati poput Indijanca, od držanja tijela do i najmanjeg pokreta rukom. Morao je savladati i govor rukama, kao i neke druge vještine i običaje što ih je već pomalo zaboravio, a koji moraju djelovati uvjerljivo.

U vrećicu za amajlije oko vrata stavio je malo pisaćeg pribora.

Tako je napustio logor kraj polupodignutog utvrđenja i postao Mala Žuta Ptica, pripadnik plemena Hunkpapa.

Nije dugo hodao kad je neda-
leko logora nabasao na dvo-
jicu Oglala.

Prestrašili su se, jer im se pri-
šuljao potpuno nečujno.

— Hau, hohahe! — usklikne
jedan od iznenađenih Indija-
naca. — Tih si poput sjene. Tko
si ti, brate?

— Mala Žuta Ptica —
promrmlja Jim narječjem sje-
vernih Hunkpapa.

— Dolaziš iz sela Bika Koji
Sjedi? — upita drugi Oglala.

Jim nije oklijevao ni djelić
sekunde. Znao je da mora
odgovoriti u hipu. Nitko nije
nepovjerljiviji od Indijanaca
koji u tamnoj noći upita dru-
goga za ime.

— Ne — odgovori. — Dola-
zim iz sela poglavice Gala, s
gornjeg Yellowstonea. Jučer
sam izgubio svog dobrog konja
kad smo napali drvosječe. A
tko ste vi?

Njihovog je nepovjerenja pot-
puno nestalo. Odgovori su ih
potpuno zadovoljili. Bilo je pri-
rodno što je došao netko iz
sela ratnog poglavice plemena
Hunkpapa.

Indijanci su se predstavili
Cloudu na način uobičajen
među pripadnicima njihovih
plemena, a koji se nije mnogo
razlikovao od običaja bijelaca.
Zatim mu objasne što ovdje
rade.

Crveni Rog i Konjokradica
bili su ovdje u zasjedi, jer im to
vrlo povoljno mjesto omogu-
ćuje da odatle pucaju u još ne-
sagrađeno utvrđenje.

— Vojnici su katkad vrlo
glupi — pričao je Crveni Rog.
— Postavili su stražu. Vojnik sa
tri roga (oznaka čina nared-
nika na rukavu, op. pr.) dođe i

gleda da li paze. Kad on ode,
stražari često zapale lule. Ako
pazimo i pucamo kad ih pripa-
ljuju, možemo ih ubiti. Već dva
tjedna svake noći ovdje ležimo
i pucamo u ove budale.

Jim promrmlja nešto u pola
glasa i pogleda prema logoru.

Noć bijaše vrlo tamna.
Straže su sigurno postavljene. I
onda neki glupan od njih za-
želi pušiti Pripali lulu — i
umre. Sada je znao zašto je to-
liko ranjenih i mrtvih stražara.
Ovi Indijanci nisu jedini koji se
tim bave. Na mnogim mje-
stima njihovi sunarodnjaci če-
kaju u zasjedi i vrebaju stra-
žare.

Konjokradica, koji se sigurno
ponosio svojim imenom, reče:

— Ako želiš konja, rođače iz
sela našega ujaka, mogu ti
pomoći. Imaš mi što ponuditi u
zamjenu? Dat ću ti jednoga od
svojih konja. A svi su dobri.
Moj poziv ne dopušta da imam
loše konje.

Cloud razmisli. Znao je da će
morati zamjenom pribaviti ko-
nja, pa je ponio neke stvarčice
koje bi se Indijancima mogle
svidjeti i koje bi mijenjao za
konja. Među njima je bilo i
smotuljaka duhana.

Kad je Konjokradici ponudio
duhan, Indijanac je pohlepno
frknuo i počeo zadovoljno
mljackati.

— Da — odmah usklikne —
to bi bilo dobro! Pristat ću ako
smotuljak bude dovoljno velik,
vrijedan koliko i dobar konj.

Jim izvadi cijeli smotuljak i
pruži Indijancu da ga ovaj
opipa. Tada Konjokradica za-
traži za sebe i svoja druga po
komadić duhana, da ga kušaju.

— Mogle bi to biti zgnječene

i namotane izmetine divokoze, — objasni. — Čuo sam jednom od rođaka da su njemu s tim podvalili.

Jim pristane i otrgne malo duhana. Pazio je da dade baš toliki komad da im otvori apetit.

Bio je to izvrstan duhan za žvakanje. Oba su se Indijanca odmah o tome suglasila.

Onda se Konjokradica okrene Jimu.

— Podi ovim smjerom uz potok — pokaže mu rukom — stotinjak metara prema jugu stići ćeš do male uvale. Tamo smo ostavili konje. Možeš uzeti sivca. Ja ću jahati zajedno sa Crvenim Rogom na njegovom šarcu do našega logora. Tamo imam dovoljno konja, koje čuvaju moja mala braća.

Jim je već htio krenuti, kad ga Konjokradica zaustavi.

— Brate, samo pazi da te sa sivcem ne uhvate Vrane.

— Indijanci plemena Vrana bili su smrtni neprijatelji Siouza. — Prošle jeseni šam tamo, preko velike rijeke, ukrao tog konja lovcima plemena Vrana.

— Ne brini, pazit ću.

Jim je namjeravao uraditi kako su mu savjetovala njegova crvena braća, koji su se u međuvremenu zabavljali duhanom. Odjednom pomisli kako bi mogao odmah iskoristiti priliku da sazna nešto o Vatreanom Oku. I tako upita, kao nuzgredice ali vrlo znatiželjnim glasom:

— Čuo sam za proročanstva velikoga vraća. Vatreno Oko je objavio da će u jednom satu umrijeti deset puta deset vojnika. I da će utvrđenje izgorjeti

do pepela. Da li je još što prorokao? Gdje je sada?

— Odgovori Crveni Rog:

— Nitko ne zna gdje je. Hau, sve je točno tako prorokao! Dobro si čuo. Vojnici svakog dana imaju gubitke. Ubrzo će im dozlogrditi i vratit će se odakle su došli. Tada ćemo ih dočekati, pobiti i zapaliti utvrdu.

Ušutio je, pogledao Konjokradicu, pa se vratio na pitanje o velikom vraću.

— Nitko ne zna gdje je Vatreno Oko. Već su ga svuda tražili. Poglavice su htjele da je u u blizini da ga uvijek mogu pitati za savjet. Ali nitko ne zna gdje se krije.

Jim zahvali na obavijestima, pa krene.

Vrlo brzo pronađe konje. Sivač je bio dobar konj i vrijedio je mnogo više od smotuljaka duhana za žvakanje.

Polako je jahao kroz tamu. Između brežuljaka vidio je mnoge logorske vatre u privremenim indijanskim logorima. Bilo ih je posvuda i bile su dobro skrivene.

Dok je tako jahao, spozna kako je potpuno besmisleno da traga za vraćem. Indijanci bi ga pronašli da je bilo moguće, jer su poglavice taj zadatak bez sumnje povjerile najiskusnijim ratnicima.

Vatreno Oko će doći onda kad to on želi. Samo, pitanje je kada. Dakle, mora ga čekati ovdje među Indijancima. No dokle će to moći a da ga ne razotkriju kao prurušenog bijelca?!

Kad je počelo svitati, Jim potraži mjesto gdje će prespavati.

To je bilo prirodno. Gotovo svi Indijanci koji se noću šuljaju oko vojnoga logora danju spavaju. Jim je izbjegavao što je više mogao.

Između dva drveta pronašao je odlično mjesto za spavanje, ali je odatle mogao dobro promatrati i osluškivati što se zbiva.

Tako je već oko podneva znao da je na udaljenosti od dana jahanja zamijećeno veliko krdo bizona. Mnoge su skupine lovaca već tamo, na poslu. Bit će, dakle, na tisuće kilograma mesa i za dulje vrijeme Indijanci se neće bojati gladi.

Kad se počelo smračivat, Cloud je nabasao na francuskog trgovca Pierre'a Gasseana. Bio je oženjen Indijankom i imao je među njima mnogo rođaka. Zato tog kanadskog Francuza Indijanci nisu uznemiravali.

Iako je već bila noć, u trgovčevu logoru bilo je vrlo živo. Još se poslovalo. Gorilo je nekoliko vatri, a oko njih bilo je mnogo ljudi koji su došli tram-piti robu.

Pokraj kola bile su na jednoj hrpi naslagane bizonove kože, na drugoj skupocjena krzna. Tu se moglo naći i zlatno zrnje i zlatni novac.

Jim se umiješa među ostale. Neprekidno se kretao, prisluškivao i saznao mnogo važnih podataka.

Tako je čuo i za veliko stado goveda koje iz Laramieja tjeraju prema Montani, za potrebe tamošnjih kopača zlata. Kopači zlata u Gallatin Valleyu, Last Chance Gulchu, na zlatnim poljima kod Boze-

mana, u Virginia Cityja i drugim mjestima prošle su zime trpjeli zbog pomanjkanja hrane. Meso je imalo gotovo vrijednost zlata. I zato sada preko tih prostranstava Boze-manovim putom tjeraju veliko stado dugorogih, šarenih goveda.

Indijanci koji su se sakupili u Pierreovu logoru i o tome razgovarali smijali su se gluposti bijelaca. Oni su bili stopostotno sigurni da ta mala šarena stoka nikada neće stići u Montanu. Dosad ni teško naružane karavane nisu uspjele doprijeti do porječja Powdera, pa kako bi se onda bijelci mogli probiti sa stadom ovih »rogatih orijaških kunića« govoreći su posprdno.

Međutim, Jim je vjerovao da to nije neostvarivo. Teksaški goniči stoke posve su drugi soj ljudi od doseljenika. Teksaški su revolveraši poput vragova.

Već se htio okrenuti i produžiti dalje kad začuje kako ratnik, koji je došao s juga, govori:

– Šarena goveda su sva bolesna. Neka ih što brže protjeraju kroz našu zemlju. Vidio sam te životinje. Pune su crva, koji im jedu živo meso. Na njima ima i mnogo kukaca... bijelci ih nazivaju krpelji... a imaju i nekakvu zarazu.

Ušutio je, značajno zakimao glavom i onda nastavio:

– Možda će se bljedoliki potrovati. Nijedan Indijanac ne bi je meso takve životinje. Braćo, ne smijemo zaustaviti ovu jadnu stoku! Te životinje nose bolesti koje bi mogle ubiti i naše životinje. Bijelci uvijek donose našem narodu nove

bolesti. Dignite ruke od tih životinja, braćo!

Jim je napustio logor Pierrea Gasseaua, ali odlučio češće navratiti. Tu će uvijek saznati najsvježije novosti.

Bozemanovim putom krene prema Fort Renou.

IX

Slijedećeg dana naišao je na okršaj Indijanaca i vojnika.

Kad je čuo pušcanu vatru, nalazio se iza jednog brežuljka, kojega je sjena padala na Bozemanov put. Bilo je to prvorazredno mjesto, odakle je gledao Indijance predvođene Crvenim Oblakom.

Čim se približio bojištu ugleda kako se Oglale pojavljuju sa svih strana. Takvom su snagom napali karavanu kola i njezinu pratnju da su ubrzo pobili sve živo.

Bila je to vojna karavana. Dvanaest kola punih municije, oružja, namirnica i najrazličitijih potrepština za buduću kantu u utvrđenju. Bila su tu i kola vojnog blagajnika, kojega je Jim poznavao iz Laramieja. Blagajnik je zacijelo pošao u utvrđenje Fort Kearney da bi vojnicima isplatio zaostatke plaća.

Karavani bijaše dodijeljena pratnja od tridesetak konjanika. To je bila prva konjica koja se trebala uključiti u posadu utvrđenja. Međutim, sada su svi bili mrtvi.

Jim je dvoumio da se spusti dolje ili ne. Ipak krene. Postao bi sumnjiv ako ostane u zaklonu a netko ga ipak otkrije. Dok je jahao, nekoliko je puta veselo kliknuo.

Čim je stigao do kola, pomi-

ješa se među pobjesnjele Oglale, koji su praznili kola i sve ponovo tovarili u druga, koja su ispregli. Oni su, dođuše, doveli sobom nekoliko konja za vuču jedne vrsti saonica na kolcima, ali nisu računali da bi plijen bio tako velik.

Među ratnicima bili su i Crveni Rog i Konjokradica. Ovaj drugi odmah prepozna Jima po sivcu i dovikne:

— Hau, hohahe! Dobro došao, Mala Žuta Ptica! Kako si zadovoljan s konjem? Zar si stigao prekasno da sudjeluješ u bitki?

Jim samo kimne.

Nekoliko ratnika, koji su njegovo približavanje pratili s pozorenjem, bili su umireni. Konjokradica ga poznaje. Razgovaraju o konju. Znali su da sivac pripada njihovom suplemenjaku.

Jim je jahao okolo u vrtlogu pomahnitalih Indijanaca i kola.

Vidio je kako Crveni Oblak otvara blagajnu. Pri tome se pomogao teškim batom koji je vjerojatno pronađen među stvarima. Poglavica je bio silno zadovoljan kad je ugledao veliku količinu novca u novčanicama i blještećim zlatnicima.

Kad je poglavica pogledao malo u stranu, zamijeti Jima.

Cloud je znao da bi strahovito pogriješio ako obori pogled ili okrene glavu. Dok je nekoliko ratnika trpalo novac i zlato u kožnate vrećice, odjaše do njih i s najvećim poštovanjem pozdravi poglavicu.

— Oče moj, ja sam Mala Žuta Ptica. Dolazim kao promatrač velikog poglavice Gala. Kad vidim dovoljno, vratit ću

se kući – objasni i doda: – Želim vam najveću sreću.

Time je kazao sve što je u takvoj prilici uobičajeno. Nije čekao da Crveni Oblak prvi postavi pitanje, nego se on njemu javio, kako je red.

Poglavica ga ispitivački promotri.

Kao mladić Jim je samo nekoliko puta sreo Crveni Oblak. Bilo je to davno, pa je malo vjerojatno da bi ga se sjećao. U međuvremenu se jako promijenio, odrastao je i omuževio. Ali možda njegove sivozelene oči ... – Ostani samo s nama – iznenada će Crveni Oblak. – Poslije ćeš mojim rodacima više pričati, Mala Žuta Ptico... tako se zoveš?

Jim naizgled mirno kimne, no u sebi se uznemirio. U poglavičinom glasu kao da se čuo podsmijeh, a u pogledu zrcalila podrugljiva iskra. No možda se prevario.

Napravio je rukom prema čelu znak poštovanja i malko se naklonio.

– Moj oče, bit ću rado u tvojoj blizini kad padne Fort Kearney i preostane samo pepeo. Ali sada bih želio još malo na jug. Gal već dugo nije bio na jugu i volio bi znati kako je tamo. Zadaća mi je i to da nađem Vatreno Oko. Svojim vradžbinama veliki vrač je Oglalama silno pomogao, pa sada i mi želimo iskoristiti njegovo znanje.

Bio je svjestan da je strahovito drzak. Igra što je ovdje pokušava igrati je Sioux-poker, i to s neograničenom visinom uloga. A on je najveći igrač.

Njegova se drskost temeljila na tome što je znao da ratni

poglavica plemena Hunkpapa Gal ne cijeni mnogo Oglale i da se drži podalje od njih. Gal je sebe smatrao mnogo većim poglavicom nego što su Crveni Oblak, Divlji Konj i ostale poglavice. Živio je sa svojim velikim plemenom mnogo sjevernije i nastojao ubiti što više kopača zlata. Jednom je imao viziju da će postati osobito veliki i značajan poglavica, koga će slušati sva ostala indijanska plemena.

Gala bi se moglo usporediti s generalom koji nije mogao naći zajednički jezik s drugim oficirima pa se uvrijedeno povukao, nepokolebivo uvjeren da će im jednog dana biti potreban i da će ga ponizno moliti neka dođe i učini čudo.

Tako se Jim uopće nije bojao da bi Gal doista poslao promatrača. S druge strane, Crveni Oblak se mora osjećati počašćenim što su ovdašnji događaji privukli pažnju mrzovoljnoga Gala.

Poglavica ga je ponovo pažljivo promatrao. U njegovim očima kao da su se opet pojavile iskrice.

Cloud pomisli da je nešto loše krenulo i da ga je Crveni Oblak progledao. Zar je pogriješio? Gdje? U čemu?

Međutim, to se nije dogodilo. Oči Crvenog Oblaka iskrile su samo zato što je mislio na Gala, koji bi sada sigurno rado bio ovdje na njegovu mjestu, kako bi stekao veliku ratnu slavu i postao još poznatiji.

Poglavica kimne.

– Konjokradica ti je dao dobrog konja. On i Crveni Rog poći će s tobom. Sve će ti pokazati. Poslije možeš izvijestiti

Gala da Oglale zadržavaju bijelce i s njima se bore zato da on sa svojim plemenom može na sjeveru neometan i u miru loviti. Vidjelo se da ne cijeni Gala.

Jim nije smio odbiti pratioce. Naprotiv, mora zahvaliti poglavici. Učinio je to ovim riječima.

— Moj otac je dobar. I može biti siguran da će moje oči gledati, uši slušati i um pamtit. Kad ću ponovo biti kod kuće i izvještavati Galu, bit će to tako kao da je on osobno bio ovdje.

Crveni Oblak se zadovoljno osmijehne. Gal će puknuti od zavisti što nije prisustvovao! Kimne Jimu, okrene konja i krene da načini red u vreći oko sebe.

Ratnici su i dalje bjesnili i slavili, pljačkajući i dijeleći plijen. Bila je to šarena, divlja i paklenska zbrka.

Crveni Rog i Konjokradica pridruže se Jimu. Bili su ljubazni i vidljivo su se radovali što će jahati zajedno. Konjokradica je preko ramena imao prebačen kaputić uniforme nekog narednika. Na koljenima je držao malu bočicu ljekovitog sirupa.

Njegov prijatelj stavio je na glavu šešir širokog oboda, na kojem je probušio rupu. Kroz nju su stršala pera. Orobio je vojnike i sada je imao revolver, pušku i dva remena puna metaka, koje je nosio oko vrata kao debele ogrlice. Dotad samo s kožnom pregačom i u mokasinima, sada je bio odjeven u crvene vojničke gaće.

Jim je promatrao svoje pratioce s različitim osjećajima. Obojica bijahu sretni kao što to može biti samo Indijanac

nakon pobjede. Dok su svaki s jedne strane njegova konja jahali prema jugu, naizmjenice su mu pričali o svom junačkom djelu. Morao je slušati kako su ubili vojnike i, štoviše, hvaliti njihovu hrabrost.

Držali su se neprekidno zapadne strane Bozemanova puta i jahali grebenom.

U rano poslijepodne bila su se dva događaja, i to gotovo istodobno koja su prekinula njihovo zajedništvo.

Ugledali su muškarca, točnije rečeno vojnika. Jahao je izuzetno brzog konja, što je značilo samo jedno: on je kurir ili glasnik. Gotovo bi se sa sigurnošću moglo tvrditi da dolazi iz Fort Renoa i da jaše za karavanom vojnog blagajnika sa specijalnom vijesti. Morala je biti vrlo važna. Ni u jednom ga drugom slučaju ne bi poslali.

Drugi događaj bijaše približavanje strahovitog nevremena. Zid tmastih oblaka, uz munje i grmljavinu, dolazio je iza jahača i hitro se približavao.

Jim je znao da će Indijanci svakako napasti vojnika i pitao se što da uradi. No prije nego što je stigao odlučiti Crveni Rog i Konjokradica već su jurili. Nije mogao ništa drugo nego ih slijediti.

Kako su Indijanci jahali izvanredne konje, nije ih mogao dostići, pa mu je preostalo samo to da ih prati. Jako ga je ljutilo što im se ne može brže priključiti da ih se napokon riješi. A riješiti ih se morao, i to ne samo zbog vojnika nego i zbog sebe. Kiša će sprati ratne

boje kojima se naličio. Iako će mu koža i dalje biti tamna, ne-
stat će crvenkaste nijanse po-
stignute sokom orahovog lišća.
A bez crvene, plave, crne i žute
ratne boje njegovo lice više
neće biti lice Indijanca. Tada
će oštre i stroge crte djelovati
drugačije.

Bit će dovoljno da ga Crveni
Rog i Konjokradica nakon kiše
samo jednom bolje pogledaju.
U najboljem slučaju pomislili
bi da je mješanac.

Indijanci su sada bili ispred
njega oko dvadesetak metara,
jer su bili lakši i usudili su se
brže jahati niz strminu. Njihovi
su se konji sjurili gotovo u sje-
dećem položaju.

Vojnik, koji ih je već opazio,
zacijelo je pomislio da ga pro-
gone tri Indijanca. Prema oz-
naci na rukavu vidjelo se da je
kaplar. Jahao je poput kau-
boja, nimalo u stilu konjice.
Vjerojatno je prije bio kauboj.
Pouzdaavao se u svoju jahačku
vještinu i u brzinu svoga konja.
A njegov je konj bio prvoraz-
redna životinja. I zato je kaplar
vjerovao da može preteći Indi-
jance i steći prednost.

Njegov je proračun bio po-
grešan.

Čim su indijanski konji sišli
sa strmine i dohvatili se
čvrstog tla, pojurili su kao stri-
jele. Kurir je odmah vidio da
im neće umaknuti. Iako je u
ruci imao dugocijevni konja-
nički revolver, nije se odmah
okrenuo jer nije htio još pucati.
Čekao je povoljniji trenutak, da
mu se Konjokradica koji je ja-
hao prvi što više približi.

Ubio ga je drugim metkom.

Crveni Rog izvuče ratnu sje-

kiru, baci je — i zamalo po-
godi.

Iako u ludom galopu, kurir
se u posljednjem trenutku
sagne. Tada se opet okrene i
ispali metak.

Morao je pucati tri puta prije
nego što je Crveni Rog pao s
konja.

Jim se okrene, kao da će pob-
jeći. Začu divlji, pobjedonosni
kurirov krik. Vojnik hitro na-
stavi put, a Jim zastane i za-
gleda se za njim.

— Hrabar si mladiću —
promrmlja.

No hoće li spasiti svoj skalp?
Ako i stigne do blagajnikovih
kola, tamo će naći samo
mrtvace. Možda će biti do-
voljno pametan pa se okrenuti
i neće ni pokušati stići do Fort
Kearneyja. Jer do tamo si-
gurno ne bi stigao.

Podbode konja i odjaše do
Konjokradice. Indijanac bijaše
mrtav.

Crveni Rog je živio još neko-
liko minuta.

Cloud je Indijance sahranio
prema običajima njihovog pie-
mena. Oni svoje mrtve polažu
na postolje, pa je tako i on ur-
adio, u jednoj maloj dolini iza
brežuljka. Da bi sve bilo prema
propisu, morao je uz postolje
privezati i njihove konje. Ali
učinio je to tako da se životinje
mogu same osloboditi i otrčati,
da ne uginu kraj svojih mrtvih
gospodara.

Kad je to obavio, uzjaše i
usmjeri sivca prema Svetoj do-
lini.

U dolini nije pronašao ništa
što bi mu poslužilo u traganju
za velikim vraćem. Šator više

nije bio podignut, a nije bilo ni leša gorostasnog pomoćnika.

Nedvojbeno, Vatreno Oko se vratio i uništio sve tragove. Ali kamo je onda otišao?

U Svetoj dolini Jim je ostao nekoliko dana. Pregledao je sve spilje i usjeke u stijenu. Odjahao je i u veliku dolinu.

Ništa nije pronašao.

Razočaran, odlučio krenuti prema utvrđenju Kearney.

Obrijao se oštrim nožem i pažljivo obnovio ratne boje, za slučaj da sretne nekog Indijanca. Od Crvenog Roga i Konjokradice bio je uzeo neke stvari što su ih opljačkali i tako je posjedovao vojnički kaputić. Okitio se trofejima, pa je izgledao kao jedan od Indijanaca samotnjaka.

X

Jednog predvečerja, kad se sumrak polako spuštao, Jim je ponovo stigao u logor Francuza Pierrea. Tu je opet bilo mnogo ljudi.

Postajkivao je, čučao, započinjao razgovor, žvakao duhan... Nije se ponašao nimalo drugačije od ostalih mladića u logoru. Kojiput bi u prolazu i on ponešto upitao ili objašnjavao da je jahao na jug, prema Fort Renou, kako bi se dočepao nekog skalpa.

Cuo je mnoge novosti, ali ništa o velikom vraću. Vatreno Oko kao da je propao u zemlju. Zatim, da su prije nekoliko dana uhvatili vojnika koji je poslan kao kurir iz utvrde Fort Reno. Mučili su ga i zatim ubili, jer nije htio odati kako glasi poruka.

Jim se silno ražalostio kad je to čuo. Dakle, hrabri se kaplar

ipak nije probio. Još je razmišljao o tom nesretnom mladiću kad je u logor stigla osobito važna vijest.

U logor je ujahala manja skupina ratnika. Bili su vrlo ljuti onim što se zbilo. A to nije bilo beznačajno.

Čejenske poglavice Tupi Nož, Dva Mjeseca, Crvena Ruka i Crni Konj odjahali su u logor bijelih vojnika i zamolili njihovog poglavicu za mir i da se smiju povući. Bijeli poglavica im je s ponosom pokazao dopola izgrađeno utvrđenje i čak dao da se puca iz topova kako bi pokazao svoju moć.

Još se nisu stišali usklici negodovanja kad su u logor stigli i Čejeni.

Tupi Nož i ostale poglavice ostanu na konjima. Ukočeni i šutljivi, zamišljeno su promatrali Gasseaua. Onda Tupi Nož, muškarac srednje visine i vrlo uočljiv, polagano progovori:

— Francuz Pete, mi smo stari prijatelji, ali ti ipak moraš odavde. Doći će do krvavog rata. Bijeli će poglavica ostati u tvrđavi dok mu Veliki Otac iz Washingtona ne zapovijedi da ode. Siguran sam da će jednog dana ta zapovijed stići. Veliki Otac mora uvidjeti da njegovi zapovjednici vojnika čine loše.

Ušuti, još više podigne glavu i dostojanstveno nastavi:

— Ja u to vjerujem, ali velike poglavice Siouxa, koji su naši rodaci, ne vjeruju. Oni ne žele čekati. Oni će napasti. Mnogo će naših hrabrih umrijeti. I kad će u svim šatorima žene pjevati posmrtnu pjesmu, naša braća više neće razlikovati dobre od zlih bijelaca. Za njih će

svi biti smrtni neprijatelji. Oni će ubiti i tebe i tvoje pomoćnike, Francuz Pete. Ubit će svakog bijelog muškarca, svaku bijelu ženu i svako bijelo dijete. Takvo će vrijeme doći. I tada Veliki Otac više neće napustiti utvrđenje, nego će poslati još više vojnika.

Upre prstom prema Gasseauu i doda:

— Ja sam te savjetovao, Francuz Pete!

Međutim, trgovac se od srca nasmijao.

— Ja sam prijatelj svih Indijanaca. S njima sam i u srodstvu. Samo bi me ludaci ubili. I zato nisam zabrinut. Hajde, sjašite! Sjednite kraj moje vatre, poglavice! Pozivam vas na večeru. Popit ćemo i piće zajedno, kako je to običaj među prijateljima. Hajde, sjašite!

Poglavice odmahnu glavama i pogledaju okolo.

Slušatelji i gledatelji malko su se povukli. Bio je to znak da ne žele imati ništa s čejskim poglavicama, kao da se od njih širi zadah koji ne mogu podnijeti.

Jim je stajao u pozadini i čuo je ponekog bijesnog ratnika kako mrmlja, glasnije ili tiše, da su Čejeni uvijek bili izdajice, a sada su odjahali u utvrđenje i moljakali za mir. Možda su izdali kakav važan podatak, na primjer to kako se ovdje oko Fort Kearneyja još nije sakupilo dovoljno Indijanaca da bi sa sigurnošću i s uspjehom napali.

Ako Čejeni ne odu, pomisli zabrinuti Jim, moglo bi doći do neugodnog koškanja među pripadnicima raznih plemena.

Jedva je to pomislio već se sve uskomešalo.

Topot kopita, do maločas prigušen, postajao je sve glasniji i onda je u logor ujahala četica divljih i odlučnih ratnika.

Čim je prepoznao njihovog vođu, Jim se hitro povuče još dalje među promatrače.

Tashunko Vitko, ili Divlji Konj, njegov stari prijatelj i drug iz djetinjstva, potjerao je vranca kroz jednu vatru i zastao pred poglavicama Čejena.

— Vi, vječne izdajice! — kriкну.

Pierre Gasseau hitro skoči naprijed, između poigravajućih konja, i uhvati za nogu razjarenog poglavicu Oglala.

— Ovo je moj logor! — poviče. — Ovdje sam ja domaćin! Prestani vrijeđati moje goste...

Glas mu prepukne.

Gasseau bijaše snažan muškarac, a u bijesu je tako čvrsto uhvatio Divljeg Konja za nogu da ga je malone izvukao iz sedla. Ali iznenada ispusti nogu i posrne. U njegovim očima miješalo se čuđenje s nevjericom.

Iz trgovčevih je leđa stršala strelica. Bio je mrtav u času kad se počeo rušiti.

Divlja, razbješnjela horda ratnika bacila se zatim na trgovčeve pomoćnike. Svu su šestoricu svladali u sekundi, ubili i skalpirali.

Odjednom su svi bili složni da opljačkaju logor, čak i gosti koji su došli da bi mijenjali robu ili kupili kakvu sitnicu. Iskoristili su priliku i svi se kao jedan bace na tisuće predmeta.

Divlji Konj je s nekoliko najvjernijih ratnika zaokružio če-

jenske poglavice, koje su i dalje nepomično sjedile na konjima. Istrgnuo im je iz kose pera, udarao bičem po licu, bacio njihove ratne sjekire i vrijeđao ih. Zatim su ih protjerali iz logora.

Cejeni su odjahali bez riječi, potpuno osramoćeni. Izgubili su se u noći, žigosani kao kuka-vice.

Još je netko smio otići: žena Pierrea Gasseaua. Indijanka je s djecom pobjegla u Fort Kearney.

Cloud nije sudjelovao u pljački. Kako bi izbjegao da ga Divlji Konj vidi, hitro je uzjahao i izgubio se u tami.

Kako će sve to završiti, pitao se. Jedino na što je znao odgovor bilo je to kako sada u okolini utvrđenja nema dovoljno Indijanaca da bi napali vojnike, budući da se bliži zima, većina je ratnika u lovu na bizone. Njihova je zadaća da pribave dovoljne količine mesa i masti, i to ne samo za sebe nego i za žene, djecu i starce. Međutim, kad će to završiti... kad osiguraju dovoljne količine hrane da dotraje do proljeća... tada će se oko utvrđenja sakupiti najmanje tri tisuće ratnika.

Oni će Fort Kearney srušiti sa zemljom.

* * *

Dani su prolazili.

Jim je gotovo svake noći lutao oko utvrđenja i pomoću luka slao vijesti. Strijele je slao na dogovoreno mjesto, u vrata obrambene ograde prema rijeci.

Koliko je mogao procijeniti, utvrđenje je bilo zamalo gotovo. Pukovnik Carrington i

njegovih sedam stotina vojnika dobro su prionuli na posao.

Utvrdna je izgrađena u okuci rječice Piney. Četiri kutna utvrđenja pojačavala su ogradu od kolja i nalazila su se točno na četiri strane svijeta: istoku, zapadu, sjeveru i jugu. Već su bila dovršena i uređena dva terena, vježbalište za obuku vojnika i za uvježbavanje parada i posebno vježbalište za konjicu. Mnoge predviđene prateće zgrade još nisu bile podignute.

Jednoga se dana Jim strahovito razljutio kad je vidio da utvrđenje napušta velika četa bojnika s nekoliko kola i kreće prema sjeveru.

Poslije je saznao kako je ta četa dobila zadatak da oko 150 kilometara sjevernije sagradi još jedno utvrđenje, manje i jednostavnije. Bio je siguran da se pukovnik odlučio na taj korak jednostrano tumačeći njegove izvještaje: da su Indijanci otišli u lov na bizone, a ovi koji su uokolo nisu dovoljno snažni da bi spriječili podizanje nove utvrde.

Čudio se Carringtonovoj brzopletosti. Pukovnik je stvorio mišljenje o snazi svojih četa samo na temelju hrabrosti i borbenosti vojnika.

Dosadašnje sitnije čarke za vrijeme gradnje Fort Kearneyja i prilikom dopreme materijala već su stajale pukovnika oko 150 ljudi. Znači, od 700 vojnika ostalo mu je samo 550. Ali ni ovi nisu svi bili sposobni za službu, jer ih je pedesetak bilo što teže što lakše ranjeno.

Sada je ljudstvo smanjio za još sto dvadeset i s dvojicom izviđača, jednim bijelcem i jed-

nim pripadnikom plemena Vrana, poslao graditi još jedno utvrđenje.

Carrington se točno pridržavao naredaba što ih je dobio, a koje su glasile: Na porječju Powdera izgraditi nekoliko utvrđenja.

U Fort Kearneyju ostalo je samo tri stotine i osamdeset za borbu sposobnih vojnika, a to za tako veliko utvrđenje nije dovoljno. Ti vojnici ne bi izdržali dugotrajnu i ogorčenu opsadu, pogotovu ako bi napadi bili česti.

Jim je znao da o tome nema dvoumljenja, a znao je da je i poglavicama Oglala to dobro poznato. Indijanci se zacijelo već vesele, jer se lov na bizone primiće kraju. Tada će tri tisuće ratnika hitro pojuriti na utvrđenje.

Pred očima mu se prikazalo što će se tada zbiti, ali nije mogao poduzeti ništa da to spriječi.

Njegove su se misli vraćale Susan Mayford. Jednom je u izvještaju što ga je poslao u utvrđenje zamolio neka mu jave kako joj je. Slijedeće noći našao je na vratima pričvršćen papirić. Liječnik mu je pisao da joj nije bolje. Na poledini pisamca pukovnik je napisao pregršt pitanja.

Noć poslije toga Jim je odgovorio na ta pitanja. Izvještaj je glasio:

•Izviđač Jim Cloud zapovjedniku.

Gospodine, evo odgovora na vaša pitanja:

1. Snage Indijanaca još su slabe i služe samo da se spriječi svaka dobava drveta i si-

jena za utvrđenje i prolaz Boze-manovim putom.

2. Za sada ne bi mogli uspješnije napasti utvrđenje.

3. To će se promijeniti za otprilike četiri tjedna. Tada će vas opsjedati tri tisuće Indijanaca, koji će napadati dano-noćno. Oni točno znaju da su vaše snage slabe i da ćete ubrzo ostati bez municije.

4. Predlažem da pozovete pomoć. Ako ona stigne prekasno, s istekom zime utvrđenje neće postojati.

pozdravlja vas

Jim Cloud

* * *

Kad se te noći vratio u mali logor kojem je pripadao, prvi put nakon mnogo tjedana dočekala ga je dobra vijest.

Iz lova se vratio Kratki Luk. Donio je mnogo divljači, koju je s trojicom suplemenjaka ras-komadao. Sada se već nekoliko posebno dobrih komada peklo na žeravici logorske vatre.

Kratki Luk je čučao podalje i pušio lulu, kao zadovoljan lovac koji je udovoljio dužnosti. Dok ponovo krene u lov, proći će mnogo vremena. Prije njega moraju poći oni koji još nisu bili u lovu. On će se dotle odmarati.

Bio je to Čejen, no napustio je svoje selo kad se zaljubio u poglavičinu ženu i s njom pobjegao. U Čejena, kao i u Siouxa, ženama je dopušteno da napuste muža ako žele. Međutim, njih su slijedili. On je u posljednji trenutak pobjegao, ali su njegovu ljubljenu vratili u selo. To mu je, najvjerojatnije, spasilo život, no od toga je dana usamljenik koji nigdje ne nalazi mira.

Kad je Jim sjahao, Indijanac mu da znak neka mu se pridruži. Zadovoljno se nasmiješio kad ga je Cloud učtivo pozdravio i upitao da li je lov bio dobar, a onda iznenada rekao: – Znam da tražiš Vatreno Oko. Gotovo svi to znaju, jer ispituješ svakog ratnika koji navrati k nama, ili one koji se vraćaju iz lova. Pitaj mene, Mala Žuta Ptico! Pitaj me da li znam gdje je Vatreno Oko!

Veselo se naceri. Bio je u svakom smislu vjetrogonja, kakvih se može naći i među Indijancima i među bijelcima. Kratki Luk bio je muškarac srednje visine i vrlo zgodan. Zacijelo je imao mnogo uspjeha kod žena i djevojaka.

Zaprepašten, Jim se malone odao. Iako već tjednima živi među Indijancima, u času iznenađenja mogla mu se omanuti koja engleska riječ, kao »do vraga« ili slična. Ali istisnuo je samo jedan »hau«.

– Pa, sada te pitam: gdje je Vatreno Oko? – reče.

Kratki Luk se lukavo nasmiješi.

– Želim tvoga konja. Zaljubio sam se u sivca. A jednom sam sanjao da sam doživio mnogo sreće dok sam jahao na sivom konju. Hoćeš se mijeňjati za konja?

Bio je dobar trgovac. Njegov žuti konj tek je prosječan. Prije, dok nije izgubio dobrog jahaćeg konja u jednom okršaju s vojnicima znatno mu je služio kao tovarni konj.

I Jim se lukavo nasmiješi.

– Darovat ću ti sivca ako mi točno kažeš gdje mogu naći Vatreno Oko, ali samo onda ako to još nisi nikom odao.

– Oh, znam da vraća želiš odvesti u selo Hunkpapa, do poglavice Gala. Možeš mi odmah dati sivca. Vatreno Oko je u Svetoj dolini. Vratio se tamo zato što misli da će umrijeti. Nećeš ga odvesti Galu. Nitko se više neće koristiti velikom čarobnom moći Vatrekog Oka. Nikome neće više proricati budućnost. Molio me da ne odam da se vratio u Svetu dolinu. Bio je vrlo slab, pa sam mu pomogao podići i urediti šator. Mislim da je bio teko ranjen.

Indijanac pogleda Jima u oči.

– Osim mene samo ti znaš da je veliki vrač u Svetoj dolini – reče, pa doda: – Uzet ću tvog konja.

Jim kimne. Bio je kao da ga je netko dotukao. Vijest koja mu se u prvi tren učinila dobrom, bila je potpuno drugačija. I za tu je nepovoljnu vijest dao konja! Međutim, ipak nije mogao kazati da ga je Indijanac prevario. Vijest je ipak važna. A Kratki Luk sigurno nije lagao da bi se na prijevaru dočepao konja. Oštro je pogledao Indijanca, ali u njegovu pogledu nije bilo prijetvornosti.

I Kratki Luk je njega gledao i Jim je bio svjestan da mora paziti i ne smije napraviti nikakvu grešku koja bi ga mogla odati. Mora se savladati.

Njegovo lice obojeno ratnim bojama bilo je kao isklesano. Gledao je u vatru, naoko vrlo miran, no misli su mu grozničavo jurile. Ako je Vatreno Oko teško bolestan, tako da bi mogao umrijeti, neće ga dovesti u Fort Karney. No možda bi...

ako bi... da Susan odvede do vrača...

Pomisao bijaše užasna. Nevjerojatna! To znači da bi morao izvesti Susan iz tvrđave i odvesti u Svetu dolinu!

Pukovnik to ne bi dopustio. Nijedan oficir a pogotovu liječnik ne bi to odobrio. Bit će prisiljen oteti Susan kako bi je odveo Vatrenom Oku. Dakle, mora uraditi to u tajnosti, kao da je uistinu Indijanac.

Smije li preuzeti tu odgovornost?

Ako Susan Mayford ostane u tvrđavi, njezino se stanje najvjerojatnije neće poboljšati i ona će zauvijek ostati u toj obamrlosti. Iznutra će biti prazna i mrtva. Međutim, ako stignu do Svete doline, prije nego što Vatreno Oko umre...

Osjeti vrućinu oko srca. Iznenada pomisli da bi već samo njezino prisustvo na posljednjem vračevom počivalištu moglo s nje skinuti vračevu moć. Bilo na koji način, njegova bi smrt možda djelovala.

Smije li riskirati?

Buljio je u vatru i sjećao se Susan Mayford kakva bijaše nekoć. Oh, ja je volim, razmišljao je. Htio bih je vidjeti zdravu, odlučnu, punu života... Rado bih je oženio. Moram je ponovo vratiti u pravi život.

I tada odluči. Usudit će se. Čak i onda ako bi to i njoj i njemu donijelo smrt – on će se odvažiti!

XI

Nije htio izgubiti ni minute. Preda sivca Indijancu, zahvali mu i pješice krene u noć.

Hodao je oko pet kilometara da bi stigao do isto tako male

skupine Indijanaca u drugom logoru. I to su bili usamljenici kao i skupinica kojoj je do sada pripadao.

Tu je bilo nekoliko osobito dobrih konja. Pripadali su Crnom Bizonu, koji je sudjelovao u pokolju u logoru Pierrea Gasseaua i u općoj pljački prisvojio te konje.

Cloud upita stražara kraj konja gdje bi mogao naći Crnog Bizona. Probudio ga je i za deset minuta posao bijaše sklopljen. Za dva prvorazredna konja Jim je dao sat na zlatnom lancu, koji je nosio oko vrata i za kojega je rekao da ga je skinuo s jednog ubijenog bijelca.

Mogao je konje i ukrasti, ali tada bi morao računati s potjerom. Svaki Indijanac poznaje otiske kopita svoga konja isto tako dobro kao bijelac rukopis svakog člana svoje uže obitelji. Zato je radije žrtvovao sat, kojega je Crni Bizon poželio već u dva navrata kada su se susreli.

I dok je Crni Bizon ponovo legao, zadovoljan satom što je tik-takao, Jim je jahao koritom rječice Piney sve dok nije došao u blizinu utvrđenja. Tu ostavi konje u vodi i priveže ih za granu vrbe.

Bilo je već tri po ponoći. Iz potoka se uzdizala magla. Jesen bijaše topla, ali pred jutro je bilo hladnije i tada je voda bila toplija od zraka.

Magla je pogodovala Jimu. Puzao je najprije malo uzvodno, a zatim nizvodno i nekoliko se puta oglasio poput lisice. Ali odgovora niotkud. Bio je gotovo siguran da se u ovo vrijeme nijedan uhoda ne šulja

oko utvrđenja. Otkako je ograda od kolja završena, jedva se isplatilo čekati priliku da se ispali koji metak u neopreznog stražara koji pripaljuje lulu.

U međuvremenu je magla postala gušća. Bio je to posljednji sat, noći, pa požuri.

Kad se pripio uz ogradu i pogledao prema tamnom nebu, razazna šiljate vrhove drvenih stupova. Bila je dvostruko viši od čovjeka. I trebalo je da bude takva. Kad zimi zapuše snježna mećava, kod ograde se nagomila snijeg i onda zamrzne. Tada se ogradu vrlo lako prijede.

Priljubljen uz ogradu, prisluškivao je sve dotle dok je na drvenom nogostupu iznad sebe čuo korake stražara. Približavali su se, a onda udaljili u smjeru prema rijeci.

Jim baci laso, koje se već u prvom pokušaju zaustavi na vrhu jednog kolca. Bila je igra-rija uspjeti se do vrha.

Kad se stražar vratio, visio je u istoj visini s njim – ali s druge strane ograde. Da je stražar slučajno zastao i nagnuo se preko ograde, mogao bi dohvatiti pera u Jimovoj kosi. Mogao ga je i namirisati dok je bio blizu, jer je Jim već dugo mirisao kao Indijanac. Ali stražar produži.

Jim se hitro i tiho poput sjene prebaci preko ograde i lagano poput pera spusti na nogostup. S njega skoči u dubinu, pa se žustro uspravi. Iznad njega ponovo su se čuli koraci. Stražar se vraćao.

Odjednom ga preplavi strah da neće pravodobno pronaći Susan. Pohrli.

Bio je uvjeren da je u bolnici. Neke su prostorije bile osvijetljene. Tražio je od prozora do prozora. Kad je stigao do pretposljednog, netko ga iznutra otvori. Nejasan lik nagnu se van, kako bi udahnuo svjež zrak.

Susan!

Ni u najboljem slučaju ne bi se mogao nadati takvoj sreći. Takva slučajnost teško bi se još jednom dogodila.

Zar je moguće da je Vatreno Oko dovelo Susan u takvo stanje da je sposobnost njezine vidovitosti djelovala sama od sebe? Zar je nesvjesno osjećala da je netko traži i zato otvorila prozor? Nije u to vjerovao, ali je bio sretan što je tako.

Podje polagano prema prozoru, kako bi ga mogla vidjeti. Bio je spreman da joj, bude li potrebno, u hipu zapuši usta.

Prostorija je s unutrašnje strane bila malo viša, pa su im se glave našle na istoj visini. Mogao ju je s lakoćom dohvatiti. Nije se preplašila kad se polagano ali iznenada našao u njenom vidnom polju. Ostala je posve mirna, nije se ni trgnula, iako ga je morala smatrati Indijancem.

– Susan, došao sam po tebe.

– Znam... osjećam da me netko traži – odgovorila je mrmljajući. – I da me netko iz daljine zove ... neprekidno me zove...

Kao da ga je netko udario po glavi. Onda osjeti nadu. Indijanskom vraču zacijelo je dobro kad je može dozivati. Nije imao vremena razmišljati. Što hitrije mora iskoristiti Susaninu volju za suradnjom. Zato vrlo mirnim glasom reče:

— Dodi! Ja ću te odvesti onom tko te čeka. Onom tko te neprekidno zove. Moraš biti potpuno tiha i raditi sve što ti kažem. Nitko nas u utvrđi ne smije ni vidjeti ni čuti. Podi sa mnom, Susan!

Začudo, Susan bijaše odjevena u odjeću koju je onomadne dobila od Vatrene Oka i u kojoj je izgledala kao Indijanka.

Jim je uzme za ruku, a ona poslušno krene za njim.

Sve je išlo lako i bez neprilika, kao da je na stražare djelovala nevidljiva sila i učinila ih slijepima i gluhima za ono što se oko njih zbiva.

Poslužili su se pomoćnim stubama koje su vodile do nogostupa na ogradi. Takvih je stuba bilo svuda, i to zato da bi posada u slučaju uzbune što brže zauzela mjesta. Kad je stražar prolazio kraj njih, hitro su se sagnuli. Zviždukao je jedva čujno, ali oni su ga čuli.

Magla s potoka valjala se prema ogradi i uzdizala po njoj. Jim podigne Susan preko ograde, držeći je za zglavke, i nagne se kako bi je što više približio zemlji. Njegovo nagnuto tijelo, njezine i njegove ruke smanjile su razdaljinu od tla, ali su ipak u času kad ju je ispustio njezine noge bile gotovo dva metra iznad zemlje. No čim je skočio kraj nje, već se uspravila. Tjelesno je bila vrlo okretna i gipka.

Jim je ponovo uzme za ruku i požuri. Uskoro stignu do potoka i krenu duž njega do vrbika u kojem je ostavio privezane konje. Tu joj reče neka pričekaj, pa zagazi u potok.

Kad je htio osloboditi konje, grleni glas upita:

— Tko si ti, brate?

— Mala Žuta Ptica. A tko si ti?

— Sjeverni Jelen. Naišao sam na konje i pitao se zašto su tu privezani. Ovdje su dva konja, zar ne? Tko je s tobom, brate? Što radiš ovdje?

Još dok je govorio, Indijanac izide iz grmlja. Iako je vidljivost bila loša, Jim odmah uoči da Sjeverni Jelen nosi ispod ruke pušku spremnu za pucaanje.

— Doveo sam iz utvrđenja jednu ženu — odgovori djelomično točno. Bilo je to posve lako izvesti. Ovi mala hanska (na indijanskom jeziku: vojnici; op. prev.) kao da su slijepi i gluhi. Trebali bismo s jednom grupom ući u utvrdu i samo pokupiti skalpove. Dodi sa mnom na drugu stranu grmlja, Sjeverni Jelene. Vidjet ćeš ženu. To je ona ista žena posredstvom koje je Vatrene Oko uputio riječi Velikog Duha poglavicama i najavio našu veliku pobjedu. Dodi, Sjeverni Jelene!

Dok je govorio, odvezao je konje i odveo ih oko grmlja, pa potokom krenuo prema Susan. Sjeverni Jelen bio je već kraj nje. Stajao joj je potpuno blizu, zureći u nju koliko mu je to dopuštala tama i jaka magla.

Jim im pride.

— Zar nije krasna? — upita likujući, kako bi to uradio pravi Indijanac.

Kad se Sjeverni Jelen okrenuo prema njemu, Jim skoči brzinom pume. Desnicom ga uhvati ispod brade za grlo,

kako bi spriječio da poviče, a ljevicom udari nožem.

Leš odnese do potoka i spusti ga u vodu, da otplovi. Tako tijelo Sjevernog Jelena neće biti pronađeno na tom mjestu, gdje bi odmah pronašli i druge tragove i iz kojih odgonetnuli što se zbilo. Takav je zakon prirode ako se želi preživjeti, pomisli gorko Jim. Nisam mogao drugačije.

Pomogne Susan uzjahati i potjera svog konja ispred njezinog.

Jednom ga je netko zazvao. Kako je odgovorio na istom jeziku, bilo je očito da nije ni vojnik ni bijeli izvidnik, pa su prošli a da ih nitko nije zaustavio.

* * *

Jahali su cijeli dan. Do Svete doline bilo je oko sedamdeset kilometara, dakle otprilike kao i do Fort Renoa, ali u istočnijem smjeru.

Konji su bili dobri, a Susan vrsna jahačica. Kako su putovali vrlo oprezno, koristeći kao zaklone gorske lance, šume i udoline, stigli su do cilja tek dva sata po ponoći.

Napokon pred Svetom dolinom!

Čim su prošli kroz pećinu koja je skrivala ulaz u dolinu, Susan pojuri. Nije je mogao zadržati. Slijedio ju je s oružjem u rukama, pažljiv i nepovjerljiv, kao vuk pred oborom s ovcima u kojem na njega vreba tucet zamki i drugih opasnosti.

Stignu do vračevog šatora. Bio je opet podignut, na istom mjestu kao i onda kad je Susan odveo oдавде, nakon što se borio s orijaškim tjelohranite-

ljem Vatrene Oka i pošto je vrač pobjegao.

Kad je drugi put bio u Svetoj dolini, vrača nije bilo. Sada je ovdje.

U šatoru, kojega je ulazno krilo bilo prebačeno, gorjela je vatra. Susan klizne s konja i uđe, a Jim za njom. Istoga trenutka ona čučne kraj Vatrene Oka poput rođene Indijanke i baci drva na vatru. U šatoru odmah postane svjetlije, jer su liznuli plameni jezičci.

Vrač je ležao na mekom krznu, u polusjedećem položaju. Njegove su oči svijetlile u odsjaju vatre kao dva komadića fosfora. Upalo lice nije više bilo lice ispósника, nego mumije. Njegova prema unutra uvučena usta bila su tanka poput vrlo fine oštrice. Bio je zamotan u gunj vatrencrvene boje.

Nije pogledao ženu, kao da je i nema, nego je usijani pogled usmjerio na muškarca.

Jim odjednom u glavi osjeti čudnu zbrku. Kao da mu netko ispire krv iz mozga i kao da ga omamljuje paralizirajući otrov. Kroz udove mu počne miljiti olovo.

U posljednji tren spozna kakva je to snaga uperena u njega i počne se opirati. Iz njegove nutrine prostruji divlji prkos i on se iznenada nasmiče. Iako je bio sav u znoju, odjednom se osjeti slobodnim i lakim. Iz glave nestade čudnog osjećaja.

— Sa mnom ti to neće uspjeti, Vatrene Oko — reče.

Vrač lagano kimne.

— Da sam ti prije toga mogao dati napitak, uspio bih — promrmlja. — Ti nisi Indijanac.

Bijelac si. Ti si muškarac koji mi je oteo ovu ženu. Ti si ubio mog pomoćnika. Pred tobom sam morao pobjeći.

To nisu bila pitanja već razboriti zaključci.

Jim kimne, pa objasni:

— Kratki Luk je bio ovdje i od njega sam saznao da si se vratio, i da si bolestan.

Vatreno Oko ga pogleda. U njegovim očima više nije bilo blijeska. Pogled mu je djelovao tupo.

— Jako sam bolestan. Želudac mi je zatvoren i napet. Umrijet ću. Ne mogu više jesti

— mrmljao je. — Meni je sve to poznato. Tako je umro moj otac. I njegov je želudac jednog dana, kad je navršio sedamdeset ljeta, postao tvrd i čvrst kao kamen. Ništa više nije išlo iz njega, a želudac je ipak iz sve snage proizvodio sokove.

Podigne glavu i odmjeri Jima.

— Kratki Luk mi je pričao o jednom ratniku iz sela Hunk-papa koji me traži kao što bi čovjek za snježne mećave tražio pećinu da se skloni. Znao sam da Gal ne bi nikada poslao po mene ... sasvim sigurno nikada! Nećeš vjerovati, bijeli čovječe, ali ja osjećam da ne dolaziš iz plemena Hunk-papa. Ti si bijelac koji se prerušio u Indijanca i umiješao među ratnike da bi mene pronašao.

Pokaže na Susan.

— Zbog ove žene?

— Tvoj sam neprijatelj, Vatreno Oko — odgovori Jim. — Ima li smisla da te nešto zamolim?

Mutan pogled umirućeg

starca bezizražajno ga je promatrao.

— Da ženu oslobodim vradžbina?

— Da. Ona je mrtva, a ipak živi ... živi je mrtvac. Već je bila u velikoj tvrđavi, ali sam je odande ugrabio i doveo ovamo pošto mi je Kratki Luk rekao da si se vratio. Molim te, vrati toj ženi svijest.

Vatreno Oko sklopi oči. Zatim reče:

— Ubrzo ću umrijeti. Hoćeš li me pokopati sa svim počastima, bijelče?

— Ja sam sin Bijelog Clouda. Dovoljno sam dugo živio među Indijancima da bih to mogao pravilno učiniti. Divlji Konj je nekoć bio moj brat.

— Bijeli Cloud ... tvoj otac? Poznavao sam ga. Sjećam se mališana... Uzmi torbu sa stupa. Na jednoj vrećici koju ćeš unutra pronaći nacrtana je zelena zmija. Napravi od tog lišća napitak i daj ženi tri puna gutljaja. Nekoliko dana će spavati, a onda će se probuditi zdrava.

— Hvala — promuca Jim. — Mi smo neprijatelji, ali ja ću te sahraniti kao prijatelja. Sagrađit ću postolje i staviti na njega sve tvoje stvari. Onda ću zapaliti vatru, koja će gorjeti sve dotle dok se ti i tvoje stvari ne pretvorite u pepeo. Da li će tako biti dobro?

Vatreno Oko kimne.

Nije više otvorio oči. Kad ga je Jim pogledao, bio je mrtav. Naprosto je preminuo, a činilo se kao da spava.

Jim pogleda Susan. Sjedila je kraj vatre, zagledana u plamen. Sada, kad se ponovo vratila u šator u kojem su joj odu-

zete volja i svijest, djelovala je još bespomoćnije. Uhvatio ju je za ramena i lagano prodrmao.

— On je mrtav. Jesi li čula, Susan? Vrač je mrtav! Njegova volja više ne postoji. Nema više ničega što bi na tebe djelovalo.

I dalje ga je gledala odsutno. Izraz u njezinim očima govorio mu je da od svih riječi nijednu nije shvatila.

Uspravio se i sa stupa skinuo vračevu torbu s ljekarijama. Bila je to svojevrsna vreća od svijetložute kože, ukrašena raznovrsnim vezom i opšivena ljudskom kosom. Na njoj su bile i neke slikarije.

Kad ju je otvorio, ugleda mnogo pretinaca. U svakom se nalazila vrećica s čajem ili nekom ljekarijom. Ubrzo pronađe onu na kojoj bijaše naslikana zelena zmija.

Nadao se da će napitak koji će spremiti i koji će Susan popiti uistinu djelovati i da će ona ozdraviti.

XII

Dva dana kasnije, u svitanje dana, Jim je uradio sve što je obećao vraču.

Stajao je pred šatorom i gledao cjepanice koje su gorjele i na koje se srušilo ono što je ostalo od postolja za spaljivanje. Plamen je Vatreno Oko i sve njegove sitnice što ih je volio pretvorio u pepeo, koji se pomišao s pepelom postolja.

Prema vjerovanju Indijanaca, duh će poletjeti tamo gdje se skupljaju i sve ostale duše.

Jim je sve uradio točno onako kako bi učinio i rođeni Indijanac s poznatim ratnikom ili poglavicom. Za Vatreno Oko

uradio je sve što mu je obećao. Vračev će duh zadovoljan i spašen krenuti na dalek put.

Dok je promatrao vatreni grob velikog vrača, u unutrašnjosti šatora odjeknu preplašeni krik.

Okrenuo se i požurio u šator.

Susan, koja je satima spavala, bila je budna. Sjedila je na ležaju pri potpunoj svijesti, a pogled joj bijaše ispunjen strahom.

Probudila se upravo sada, dok plamen guta ostatke Vatre-nog Oka, pomisli Jim. Tada zamijeti da zuri u njega izbezumljena od straha. Zacijelo misli da je pred njom Indijanac!

— Ne bojte se, Susan — reče mirnim glasom. — Ja nisam Indijanac. Samo tako izgledam. Sve je u redu ... Zar se ničega ne možete sjetiti?

I dalje ga je gledala prestravljeno, a onda je postepeno u njenu svijest počela prodirati spoznaja da on govori kao školovani bijelac.

Ponovio je pitanje:

— Možete li se bilo čega sjetiti?

Zurila je u njega kao da nije čula ni to pitanje. Onda snažan trzaj potrese njezino tijelo.

— Naša karavana je napadnuta! — usklikne uzbuđeno. — Moja zaprega se probila. Skrenula sam u stranu. Jedan Indijanac me slijedio ... golem momak. Oh, borila sam se s njim, ali bio je mnogo, mnogo snažniji! Savladao me i odnio...

Ušuti, pogleda po šatoru, pa kroz otvoreno krilo van u dolinu. Zatim ugleda vatru.

— Dovedena sam na ovo mjesto — nastavi poluglasno, kao

da govori samoj sebi. — Bio je ovdje i jedan vrač. Gledao me i ja sam se osjećala kao paralizirana. Dao mi je nešto popiti. Nisam htjela, ali me gledao užarenim očima i ja sam poslušala. Tada ...

Ušutjela je, jer nije znala što bi rekla. Tu je sjećanje prestalo.

— Sve je kao zbrkani, ružan san — mrmljala je. — Što se dogodilo? — Okrene se Jimu. — Molim vas, pomognite mi. Tko ste? Odmetnik? Zar sam još zarobljenica? Ja ...

— Sjetite se, ja sam Jim Cloud — prekine je. — Upoznali smo se dok ste još bili s karavanom. Tada mi niste htjeli reći svoje ime, ali ja sam vam obećao da ću vas izvući iz svake neprilike. Imao sam loš predosjećaj... Sjećate se? Sada vam moram ispričati dugu priču. Jedva ćete povjerovati, ali kunem se da je svaka riječ istinita. Pali ste u ruke jednom vraču, koji je hipnozom ovlađao vašom voljom i koristio vas kao medij.

Ustane i uhvati je za ruku.

— Dodite pred šator. Tamo gori pogrebna vatra. Na taj način. Indijanci sahranjuju svoje velikane. Spaljuju ih. Obećao sam vraču da ću ga tako sahraniti i on mi je odao kakav napitak moram prirediti i dati vam da ga popijete. A njegova smrt oslobodila vas je njegove volje. Napokon ste slobodni. Spavali ste gotovo dva dana, Susan ... Da, moram vam mnogo pričati...

Ona ustane. Lagano se zaneše, a onda krene s njim iz šatora. Šuteći, pogleda grob

koji je još gorio. Odjednom, neočekivano, usklikne:

— Jim Cloud! Oh, sjetila sam vas se! Bila sam strahovito oštra i odbojna prema vama. I uspoređivala sam vas s ostalim slatkorječivim muškarcima. A vi ste, usprkos svemu... Oh, molim vas, ispričajte mi sve!

— Hoću.

* * *

Možda joj nije smio sve odmah ispričati, i to potpuno iskreno.

Sat kasnije Susan je spopala strahovita groznica. Bila je vrlo bolesna i Jim se nije usudio krenuti na put. Dani su postajali sve hladniji. Vrijeme se pogoršalo i bilo je uglavnom kišovito i vjetrovito. Bolesnika s groznicom moglo bi otjerati u smrt da po takvom vremenu krene na put.

Jim nije mogao utvrditi kakve je vrsti ta bolest, no vjerovao je da je posljedica uzbuđenja, a to se još više pogoršalo pošto je čula što se sve s njom zbivalo.

Bijesan na samoga sebe, nanzivao se šupljoglavcem i blesanom. Žestoko si je predbacivao što je ispričavao sve do u tančine. Međutim, to nije mogao ispraviti.

Može uraditi samo jedno: što bolje njegovati Susan.

* * *

Nakon nekoliko dana Susanin jak i zdrav organizam savladao je sve teškoće i krenulo je nabolje. Sada se nalazila na putu ozdravljenja.

Napokon mogu krenuti iz Svete doline! Jim se bojao da

netko dođe u dolinu, a mogućnost da bude tako svakim je danom bila veća.

Znajući da Susan ne bi izdržala dulje jahanje, razmišljao je kamo da krenu. Do Fort Laramieja je više od 350 kilometara, do Fort Renoa, prema zapadu, nema više od pedeset kilometara, a Fort Kearney leži oko sedamdeset kilometara sjeverozapadno.

Odlučio se za Fort Kearney. Tamošnji liječnik već poznaje Susan, a on sâm ima više povjerenja u njega nego u pomoćnog liječnika u Fort Renou.

Nije bilo teško donijeti odluku.

* * *

Bio je 29. studeni kad su krenuli.

Jim je jahao oprezno, koristeći svaki zaklon. Zaustavljali su se češće, da bi se Susan odmarala. Oko podneva ugledali su u daljini dimne signale. Kao i svaki Indijanac, i Jim je znao pročitati što javljaju.

...Dolaze vojnici... na konjima... Stupa mnogo vojnika... S njima je i poglavica sa zvijezdom... Voze mnogo kola... Svi su na putu za utvrdu na obali Pineya...

Jim je to vrlo lako odgonetnuo.

— Eto prilike za nas — rekla je Susan. — Jahat ćemo prema Bozemanovu putu i tamo se skrivati dok stigne pojačanje za Fort Kearneyja. Bit ćemo spaseni. Pukovnik Carrington napokon dobiva konjicu i pojačanje, a sigurno i bolje oružje i municiju. Susaň, idemo u Fort Kearney!

Bila je silno iscrpljena i on se plašio da će se ponovo raz-

boljeti, ali ona mu se nasmiješi i posve smireno odgovori:

— Jime, potpuno mi je svejedno kamo ćemo. Jahat ću s tobom kamo god želiš. Tako sam ti zahvalna za sve što si za mene uradio...

Oštro je prekine:

— Ako me cijeniš, ne spominji zahvalnost! — Oči su mu ljutito sijevale. — Ne želim tvoju zahvalnost!

Začudeno ga je promatrala.

— Nisam vjerovala da ijedan muškarac može biti takav kakav si ti. Tada, kad smo se sreli u Laramieju, bila sam teško razočarana. Čovjek koji je tvrdio da me voli odnio mi je gotovo svu uštedevinu. A nisam bila siromašna, jer sam bila vlasnica prilično velikoga hotela. Cijeli grad se rugao što sam ja, nekoć tako gorda žena propala. A ja sam izgubila vjeru u čitav svijet i odlučila poći u Oregon.

Uzbuđena, ušuti. Kad se primirila, nastavi:

— Jime, ti me nisi samo spasio iz strašne opasnosti i vratio mi ono što mi je zao vrač uzeo. Ti si mi vratio vjeru u ljude i u to da život može biti lijep. Ja sam ti zahvalna. Moram to biti. No, ako me želiš, bit ću tvoja zato što te poštujem i volim a ne iz zahvalnosti.

Dugo ju je promatrao. Kad je s mukom progutao ono što mu se skupilo u grlu, odgovori:

— Dakle, među nama je sve jasno. Nećeš požaliti, Susan. Kunem se!

* * *

Sunce se već spuštalo prema zapadu kad je prethodnica glavnine vojske javila da se s

brežuljka približuju Indijanac i Indijanka, nimalo se ne skrivajući.

Bila je to jedinica generala Hazena, koji je bio glavni zapovjednik tog područja. U njegovoj su nadležnosti bile tvrđave Laramie, Reno, Kearney i Smith, kao i tucet isturenih položaja i postaja.

General Hazen nije dopustio da se zaustave, jer je htio do sumraka prijeći još nekoliko kilometara. Izvidnici su mu, naime, rekli da je tamo vrlo pogodno mjesto za logorovanje s dovoljno vode.

Indijanca i Indijanku privela su dva vojnika prethodnice.

Pokraj generala bilo je nekoliko oficira i civila, od toga dva novinska izjavitelja s Istoka. Svi su se zaprepastili kad je Indijanac progovorio kao dobro školovani bijelac.

— Veliko je veselje vidjeti vas, generale — usklikne Jim.

— Moje je ime Jim Cloud. Imao sam čast da u vrijeme građanskog rata služim pod vašim zapovjedništvom, sir. Prerušio sam se u Indijanca zato što sam morao spasiti našu sunarodnjakinju. Riječ je o gospodici Susan Mayford. — Pokazao je glavom prema Susan i nastavio: — Ona je strahovito iscrpljena dugotrajnim jahanjem, a još se nije oporavila od teške bolesti. Kad biste odredili, generale, da gospodicu Mayford u jednim od kola...

U međuvremenu je Susan skinula s glave gunj, koji je poput Indijanke imala prebačen preko glave. Pod zalazećim suncem njezina riđa kosa bljesnu. Sada su svi vidjeli da je bjelkinja.

General, koji se dotle pribravao od iznenađenja, nasmiješi se i reče:

— Drago mi je što smo se ponovo sreli, Cloude. Uvijek ste bili jedan od najodvažnijih oficira pod mojom komandom. Jedva vjerujem da ste to vi. Zar je moguće da se netko može tako vješto prerušiti u Indijanca? — Okrene se prema Susan i poželi joj dobrodošlicu. Zatim nastavi: — Dobit ćete bolju njegu nego što ste se mogli nadati. S nama je i nekoliko žena, supruga naših oficira, pa će se one za vas pobrinuti. Moj će vas adutant odmah odvesti do kola koja se nalaze u pratnji. Bit ćete u najboljim rukama, gospodice Mayford.

Naredi adutantu da preuzme brigu o Susan. Ovaj se odmah uputi s njom prema koloni kola na začelju, a general se okrene Jimu.

— Kakva je sada situacija u ovim krajevima i u Fort Kearneyju? Bio bih sretan, Cloude, ako mi to možete reći. To što ste okolo tamarali kao Indijanac, zacijelo vam je omogućilo da prikupite mnoštvo zanimljivih podataka.

U međuvremenu je Jim otkrio da ova jedinica broji samo šezdesetak konjanika, stotinu pješaka i nešto više od dva tuceta kola. Sve zajedno to bijaše vrlo slabo pojačanje za Fort Kearney. Osim toga, konjanici su bili naoružani samo sabljama i revolverima. Nijedan nije imao pušku.

Strahovito zabrinut, Jim se okrene generalu da bi odgovorio na pitanja.

Objasni da Fort Kearney

neće dočekati Novu godinu ako iz Laramieja na vrijeme ne stigne pojačanje, i u ljudstvu i u materijalu.

Pošto je to rekao, podnese kratak sažet izvještaj o prilikama u utvrđenju i oko njega.

XIII

Iz vojne kronike može se saznati da je 31. listopada 1866. general Hazen službeno otvorio Fort Kearney.

Obavljena je svečana smotra vojske, a nakon toga vojnici su izveli razne vježbe. Održani su i svečani govori, prožeti odlučnošću i borbenošću.

General Hazen i njegova pratnja, zajedno s novinskim izvijestiteljima, pregledali su cijelu utvrdu. Strijelci su ispalili svečanu salvu. Svirala je vojna glazba.

Bila je to radosna svečanost, puna ponosa i nade.

Mislilo se i na stotinu pedeset i sedam vojnika koji su hrabro poginuli za vrijeme gradnje utvrđenja.

U rano poslijepodne službeni je dio proslave bio završen i prepustilo se neslužbenoj zabavi.

Tog su dana posebno bili veseli oficiri i podoficiri kojima su, zajedno s jedinicima generala Hazena, stigle žene i djeca. Ponovo su se našli u krugu obitelji. Svi su se nadali da će odsad Bozemanov put, štićen jakim utvrdom, biti sigurniji i manje opasan.

Ali već su te iste noći imali prve gubitke. Jedna se izvidnica nije vratila. Drugog su jutro ljudi s palisade ugledali ispred utvrđenja poredane leševe ubijenih vojnika.

Ali bio je to tek početak.

Tjedan dana poslije toga Indijanci su dopustili karavani koja je dopremala pojačanje da se približi na samo nekoliko kilometara do utvrđenja. I tada, kada su u karavani vjerovali da im se više ništa ne može dogoditi, započe napad.

Čim su u utvrđenju čuli pušcanu vatru, poslali su u pomoć jaku četvu. Prekasno. Kad su stigli, našli su samo mrtve.

Još pedeset vojnika sahranjeno je na groblju u blizini utvrđenja.

S dosad pokopanima više od dvije stotine!

* * *

Slijedili su tjedni borbi. Utvrđenje još nije bilo spremno za dugačku zimu, ni osposobljeno za rat.

Bilo je potrebno još mnogo drva, a ono se moglo dopremiti samo iz velike udaljenosti. Nije bilo ni dovoljno sijena za 127 konja, za životinje koje su pripadale karavani i za teretne mule. A tu su bila i goveda, koja su hranili kako bi imali svježije meso sve do proljeća. I za njih je trebalo krme.

Vod zadužen za opskrbu sve je češće izlazio iz utvrđenja kako bi se zalihe popunile.

Jim Cloud, Jo-Bizon, Portuge i ostali izvidnici bili su neprekidno na putu. I svi su zapažali isto: broj Indijanaca oko utvrde neprekidno se povećavao. Prvo indijansko selo bilo je udaljeno oko dvadeset kilometara, ali je u okolici bilo i drugih sela, koja su svakim danom imala sve više šatora. Bila su to sela ratnika, u kojima je bila tek pokoja žena.

Sve je počinjalo iznova, kao onda kad su utvrđenje tek počeli graditi. Svaki vod koji je izišao po drva ili sijeno bio je napadnut. Izvidnice su redovito zapadale u okršaje. O tome da Fort Kearney osigurava siguran prolaz Bozemanovim putem nije bilo ni govora.

Potkraj studenoga pao je prvi snijeg. Bilo je gotovo nemoguće da iz Laramieja stigne ikakvo pojačanje. Čak je i pukovnik Carrington počeo shvaćati da ubuduće može računati samo na svoje snage i da se ne može nadati pojačanju.

Unatoč svemu, njegov konjički oficir kapetan Fetterman i dalje je govorio:

— Izdržat ćemo. Ja sam svoju četu izvrsno uvježbao za borbu. Dajem vam riječ, pukovniče, da već sada mogu s polovinom svojih ljudi proći uzduž i poprijeko područjem koje drže Oglale i opet dojahati natrag.

Čak se i pukovnik mnogo raspričao o svojoj konjici. Uz njihovu pomoć, izvijestio je u jednom izvještaju, otvorit će Bozemanov put i učinit ga sigurnim. Iako je tako govorio, uznemirio bi se kad je god susreo konjičkog kapetana. Često bi ga potihlo upitao:

— Kapetane, ne potcjenjujete li vi crvenokošce? Ne precjenjujete li borbenu snagu svoje konjice? Pogrešne bi nas procjene... bilo o jednom, bilo o drugom... skupo stajale i dovele bi do katastrofe.

Međutim, Fetterman bi uvijek odlučno kimnuo glavom i odgovorio:

— Dobro poznajem svoje

ljude. Mogao bih s njima pobijediti deset puta brojnijeg neprijatelja. S njima mogu u okršaj isto kao što bih mogao stisnutom šakom prodrijeti u puding. Pouzdajte se u to, pukovniče!

* * *

Unatoč svemu, za Jima i Susan život je bio lijep. Voljeli su se. Već su se odavno dogovorili da će u proljeće krenuti prvom karavanom koja će se dovesti probiti i produžiti za Oregon. Bili su sigurni da će im tamo biti dobro. Jim je imao osrednju svotu novca. Za početak će imati dovoljno, a onda će prionuti poslu. Nadali su se da im neće biti preteško. Za mladi par koji se nađe u tako teškim okolnostima budućnost nije beznadna. Sadašnjost je, međutim, bila mnogo gora.

Cloud je bio jedan od najiskusnijih izvidnika u utvrdi i pukovnik se nije mogao odreći njegovih usluga. Zato je Jim često izbivao. Redovito je pratio drvosječe ili patrole, a vrlo često jahao sam ili u pratnji Jobizona ili Portugea. Njima je pukovnik mogao zahvaliti što je raspolagao vrlo točnim podacima o svemu što se zbiva u blizini i daljoj okolini utvrđenja.

* * *

Svakog dana Indijanaca je bilo sve više. Podignuta su dva velika sela... jedno je pripadalo Crvenom Oblaku, drugo Divljem Konju, a oko njih pola tuceta manjih i nekoliko logora. Oko poglavica Oglala okupile su se snažne grupe pripadnika drugih plemena.

Početkom prosinca pažljivim je promatranjem izračunato da

se oko utvrđenja okupilo malone tri tisuće za borbu sposobnih Indijanaca. Ako se ratne poglavice slože i sve snage stave pod zapovjedništvo jednog poglavice i odluče za zajednički, istodobni napad, pregažit će Ford Kearney. Bit će im lakše ako snijeg kraj ograde utvrđenja bude dovoljno visok.

Tu su tvrdnju izvidnici ponavljali kad su god razgovarali s pukovnikom.

A Carrington je šutio, i dalje čekao pojačanje i materijal iz Laramieja. On, koji je uvijek išao samo ravnom linijom i u obavljanju dužnosti bio marljiv i pouzdan oficir, nije vjerovao da bi ga oni u Laramieju mogli ostaviti na cjedilu. Iz vrhovne su mu komande obećali da će prije prvog snijega poslati pojačanje i popunu. On im je vjerovao.

* * *

Prolazili su dani. Postajalo je hladnije. Kojiput bi zalepršao snijeg, onda bi ponovo došao topliji val. Jednoga je dana čak i kišilo, a onda je noću naglo zahladjelo. Zemlja je iznenada bila pokrivena ledom. Sve je bilo klisko i glatko kao zrcalo.

Vodovi drvosječa i izvidnice i dalje su izlazili iz utvrđenja. I gotovo su uvijek bili napadnuti od manjih skupina Indijanaca, najčešće mladih ratnika koji su prvim ogrebotinama htjeli zaslužiti priznanje.

Bile su to, više ili manje, oštre čarke. Indijanci su tako pokazivali da su svuda oko utvrđenja i da samo čekaju trenutak kad će navaliti svim snagama.

Taj će trenutak doći onda

kad snježna mećava nanese snijeg do vrha obrambene ograde.

Svatko je to znao.

* * *
Susan Mayford je strahovala kad bi god Jim bio izvan utvrđenja, jer je vani smrt vrebala na svakom koraku. Nebrojeno ga je puta spasio samo revolver, kojim je Jim i u punom trku gađao s konja nevjerovatno precizno i brzo. Rijetko je uzalud potrošio metak i Indijanci su davno odlučili da se moraju posebno potruditi i domoći njegovog skalpa.

Jednog sivog, kišovitog jutra naišao je Jim na trinaest kilometara od utvrde na jadne ostatke logora nekog bijelog trgovca i njegovih ljudi. Na mokroj zemlji ležalo je jedanaest mrtvaca. Jedan od ubijenih bio je Gordon Banner, koji je tako rado Indijancima prodavao viski i koji je posredno bio kriv što su Jimove roditelje, jednom davno, ubili pijani Indijanci.

I sada se u njegovim kolima nalazio viski. Burad i kanistri bili su razbijeni, razlupani. Napadači, kojima su trgovac i njegovi pomoćnici pali u ruke, uništili su sve zalihe.

To je bio dokaz da su ovdje bili Crveni Oblak ili Divlji Konj. I jedan i drugi predobro su znali kakvo je zlo viski za njegove ljude. Čim su saznali da je Gordon Banner, u njihovim plemenima poznatiji pod imenom Crveno Pseto, opet došao da bi svoj otrov mijenjao za zlatno grumenje ili prvorazredna krzna, napali su ga i onemogućili da uokolo luta na stotine pijanih Indijanaca.

Ispod jednog drveta, među korijenjem što se splelo iznad zemlje, Jim pronađe sveščicu sa bilješkama. Bio je zapisan i recept kako se pravi viski baš za Indijance. Znatiželjan, odmah pročita.

»Sastojine viskija za crveno-košce: litra rumā Jamaika, litra čistog alkohola ili rakije od raži, crvenog papra (fino samljevenog) prema ukusu, pola kilograma u prah usitnjenog crnog duhana za žvakanje, litra meda (ili sirupa od šećera, koji je još tekuć). Vode prema želji.«

Stresao se kad je to pročitao. Toga se dana vratio u utvrđenje ranjen. Kad je, progonjen, naposljetku ujahao u krug utvrde, iz lista njegove noge stršala je strelica.

Vojnici su brzo za njim zatvorili vrata, a vani su Indijanci još dugo bespomoćno urlali od bijesa što im je Zeleno Oko opet pobjegao. I to pošto je izbacio iz sedla trojicu Indijanaca.

Tako je Jima očekivalo nekoliko mirnih dana. Pošto je pukovniku podnio izvještaj i predao mu Bannerovu bilježnicu, smjestili su ga u bolnicu i pod Susaninu njegu. Nakon dugo vremena ovo je Jimu bila prva slobodna noć.

Rana mu je, možda, spasila život. Da nije bio ranjen, morao bi tri dana poslije te noći izjahati s kapetanom Fettermanom, Jo-Bizonom i s još osamdeset šest ljudi.

A oni se nikad nisu vratili u utvrđenje, jer ih je kapetan odveo u smrt.

Dogodilo se 21. prosinca 1866. Počelo je naizgled sasvim bezazeleno.

Prava zima s obiljem snijega još nije nastupila, no kako su je vrlo brzo očekivali, Carrington je poslao po drva još jedan vod drvosječa. Poslije se iz izvještaja saznalo da je vod brojao trideset drvosječa i da su s njima pošla i četiri kočijaša s kolima.

Iz promatračnica, koje su bile na brežuljcima posvuda oko utvrđenja, odmah su dani signali da će Indijanci napasti ovaj transport.

U utvrđenju su već čuo odjek salvi iz pušaka i revolvera, pa je Fetterman požurio do pukovnika i zatražio dozvolu da on i njegov odred izjašu.

U kapetanovu se glasu osjećao bijes ali i likovanje kad je stisnutom desnicom udario u otvoreni dlan lijeve ruke i povi-kao:

— Sada ih imamo, sir!

— Povedite pedeset jahača

— odgovori pukovnik, nakon nekoliko sekundi oklijevanja.

Ušuti, promisli, pa doda:

— Dat ću vam i pedeset pješaka, da vas štite ako biste se morali povući pred premoćnim Indijancima. Upamtite, kapetane: ne želim da se upustite u borbu s brojnijim protivnikom. To je zapovijed!

— Da, sir! — Kapetan saluta i požuri.

Nedugo zatim krenulo je iz utvrđenja četrdeset konjanika 2. konjičkog puka i četrdeset i pet ljudi 18. pješačkog puka. S njima su pošla i dva bijela izvidnika. Jedan od njih bio je Jo-Bizon. S njima bi sigurno bio i

Jim Cloud, da nije ležao u bolnici.

Kapetan je galopom poveo svoje ljude iz utvrđenja, a pješaci su trčali za konjanicima. Fetterman je sve brže tjerao svoje ljude. Žurilo mu se da što prije započne svoju prvu veliku bitku.

Kad su se od utvrđenja udaljili na puškomet, »napalo« ih je dvadesetak Indijanaca. Odmah zatim dali su se u bijeg, ali su povremeno zastajkiivali da bi vojnike obasuli strijelama ili ispalili koji metak.

Istodobno je prestala pucnjava kod voda drvosječa.

Kapetan pogleda prema utvrđenoj promatračnici. Odatle su mu signalizirali da su se Indijanci koji su napali vod za sječu povukli.

U to se vrijeme kapetan vjerojatno još mogao vratiti. Međutim, u blizini je i dalje bilo nekoliko Indijanaca, koji su se ponašali kao da će ubrzo opet napasti. Neki odvažniji prišli su prilično blizu. Vrtjeli su šarenim gunjevima, kao da žele uplašiti vojničke konje.

Postepeno su počeli dolaziti novi i sakupilo ih se pedesetak.

Jo-Bizon pritjera konja do kapetanovog i reče:

— Sir, ovi ovdje su meka! Prihvatite li njihovo vabljenje i podete za njima u potjeru, sigurno ćete upasti u zasjedu.

Iskusan izvidnik poput Jo-Bizona poznavao je sve trikove Indijanaca. Kapetan je samo snažno zakimao glavom, crvenom od uzbuđenja i lovačke groznice.

— Zasjedu?! Čovječe, za nas ne postoji nikakva zasjeda! Dovoljno smo jaki da pobije-

dimo i deseterostruko jačeg protivnika! Ja ću ove crvene nitkove otprve natjerati u bijeg. Kladim se da naši konji s lakoćom mogu nadvladati njihove mustange!

Odjahao je malko u stranu i propustio svoje konjanike. Čekao je sve dok se našao na udaljenosti glasa od pješadijskog oficira, koji ga je trčecim korakom slijedio sa svojim zasopljenim vojnicima, i onda mu doviknuo:

— Slijedite moje konjanike toliko brzo koliko možete!

Odmah zatim Fetterman ponovo stane na čelo svoje čete. Odlučio je da se ne zadržava zbog spore pješadije i odmah je počeo provoditi odluku u djelo. Galopirao je za Indijancima, obuzet bijesom. On i nekoliko vojnika sustigli su posljednje ratnike i sabljama ih izbacili iz sedla.

Sve što se zbivalo nalikovalo je najobičnijoj hajci u lovu. Lovina, Indijanci, pokušavali su pobjeći uz jednu strminu. Onda su nestali iza brežuljka. Kad je kapetan doveo svoju četu do hrpta, s druge strane ugledaše slikovitu udolinicu.

Pedesetak Indijanaca bježalo je kao bez glave sredinom udoline.

Prije nego što je Jo-Bizon stigao upozoriti svog oficira na opasnost, kapetan izda naredbu za pokret.

Galopirali su blagom nizbrdicom u dolinu za Indijancima i — upali u stupicu.

Svuda naokolo... preko hrpta niskoga brežuljka, iz šume i manjih šumaraka... nicali su Indijanci.

Više od pet stotina!

Navalili su odmah. Kapetan Fetterman pao je među prvima. Samo se nekolicina konjanika probila do pješadije. A onda ih je, sve zajedno, stigla ista sudbina. Indijanci su ih neshvatljivom brzinom savladali.

Kad su svi bili mrtvi, počelo je sniježiti.

Bilo je tiho, vrlo tiho. Više nije ispaljen nijedan metak, nije se orio indijanski poklič »hiiijeeha«, nije poletjela nijedna strijela, nije bačena ratna sjekira, nije zablistala oštrica noža...

Zamrli su i posljednji jauci umirućih.

Strašan je pokolj završen.

Dva sata kasnije iz utvrđenja je izjahao rezervni vod.

Našli su osamdeset i šest leševa.

Vatreno Oko prorokao je da će u jednom satu poginuti deset puta deset vojnika. Zar je razlika tih četrnaest ljudi? Indijanci nisu brojili leševe. Za njih je to bio dokaz da je njihov slavan i dalekovidan vrač točno to pretkazao. Sada su još više vjerovali u drugi dio njegova proročanstva.

Ono je glasilo: Od utvrđenja Fort Kearney ostat će samo pepeo.

Indijanci nisu ni načas posumnjali da se neće obistiniti!

Kad su mrtvi dopremljeni u utvrđenje, zavladała je stravična tišina. Sada su i najveći optimisti spoznali da im se najozbiljnije radi o glavi i da upozorenja iskusnih izvidnika nisu bila prazne riječi.

Rezervni vod, koji je donio leševe, vidio je izvan utvrđenja oko dvije tisuće indijanskih konjanika. Da su htjeli, mogli su vrlo lako slistiti i spasilački vod. Međutim, dopustili su da se vrate s osamdeset i šest poginulih vojnika.

U utvrđenju su se dotle svi, do posljednjeg čovjeka sposobnog za borbu našli iza palisade. Iz zatvora su dovukli zatvorenike, naoružali glazbenike, iz bolnice izvukli poluoporavljene. Naoružali su i kuhare, trgovce, kočijaše... svakog tko bi mogao bar malo pridonijeti obrani utvrđenja. I tek su tada otkrili da je na ogradi premalo branitelja, da je naoružanje manjkavo, da je municije premalo... a gledali su kako se u utvrdu vraćaju dvojica kola puna leševa. Žene mladoga pješadijskog poručnika i dvojice podoficira u nijemoj su boli dočekale preminule muževe. U cijeloj utvrdi vladao je muk, stravičan i prijeteći.

To što su Indijanci propustili spasilački vod posebice je loše djelovalo na branitelje.

Nakon sat, dva shvatili su da toga dana Indijanci neće napasti.

Zašto? Hoće li Crveni Oblak i Divlji Konj započeti još jedan rat živaca? Žele li nastaviti mučenjem posade neizvjesnošću? Zar su Indijanci tako sigurni da će poslije snježne oluje mnogo lakše osvojiti utvrđenje?

Iz sata u sat strah je sve više obuzimao svakog čovjeka u utvrdi.

Večer se pretopila u noć, zatim je novi dan savladao tminu. S novim je danom došla

i snježna oluja. Indijanci kao da su znali da će biti baš tako. Sada samo moraju čekati da snježni nanos uz palisadu postane dovoljno visok.

Tada će se pojaviti... tisuću, dvije tisuće a možda i tri.

XIV

Snježna je mećava harala silovitom snagom oko pola sata. Temperatura koja je prije oluje bila samo oko dva stupnja iznad ništice u tih je pola sata pala čak na trideset i pet ispod ništice.

Isprva je padao led veličine golubinjeg jajeta, a zatim počne sniježiti. Snijeg je bio nošen vodoravno, tjeran snagom orkanske oluje. Čulo se stotinu tisuća neskladnih uslika koji kao da su izvirali iz orijaških orgulja.

Oluja je došla sa sjeveroistoka. Dva sata poslije na toj strani ograde snijeg je bio već u visini čovjeka, a visina je svake minute rasla.

Ljudi u utvrđenju počeli očajničku borbu protiv snijega i, istodobno, borbu za svoje živote.

Po stotinu i pedeset ljudi neizmjenično je izlazilo iz utvrđenja, da bi lopatama razgrnuli snijeg oko palisade. Nitko nije vani izdržao dulje od sata. Ponijeli bi vruće piće i povremeno dolazili do palisade da se uz vatru ogriju. Zatim bi ponovo, posrćući, izišli da odnesu hrpe snijega kako ih vjetar ne bi vratio na ogradu.

Indijance nigdje nisu vidjeli.

Oni su čučali u šatorima svojih sela, koja su podignuta oko utvrđenja, i čekali kad će kuc-

nuti njihov trenutak. Mećava radi za njih. Ova je oluja njihov prijatelj i saveznik. Ako potraje još nekoliko dana, posada u utvrđenju iscrpjet će snage i neće više odstranjivati snijeg.

Zar nije veliki vrač vidio Fort Kearney u plamenu? Do sada se obistinilo sve što je prerekao. Tako će biti i s posljednjim pretkazanjem.

Indijanci u to vjeruju i zato strpljivo čekaju da snježna oluja prestane.

Prošao je i 22. prosinca. Posada je svim snagama nastavljala čistiti snijeg. Ali mećava je nezaustavljivo bjesnila i stvarala goleme nanose, kao da želi iskušati dokle će bijelci izdržati.

A Indijanci su čekali u šatorima, kraj tople vatre. U utvrđenju se uvlačio sve veći strah. Nije mogao biti golemiji.

Uz Jima u bolesničkoj su sobi bili Susan i tri muškarca: Bridger, Portuge i narednik O'Connor. Oni su već bili vani i čistili su snijeg, a sada su bili smijenjeni i ovdje su se grijali. Ali glavni je razlog što su tu to što su se htjeli posavjetovati s Jimom.

Pili su vruću kavu, koju im je donijela Susan, i iscrpno izviještali Clouda o tome što se zbiva i o situaciji koja je sve samo ne dobra.

Tada Bridger vrlo mirno upita:

— Što ti o tome svemu misliš, Jime? Nešto se mora dogoditi, samo što?

Cloud je promatrao svoju natečenu nogu. Danas je prvi dan kako nema groznice. Me-

Živimo u modernom dobu, dobu svemirskih letova, pa su tako i cijene zanatskih usluga dosegle astronomske visine, a u vašem domu vi živite potpuno zemaljskim životom. U susretu s tom tvrdom realnošću svakodnevno vam glavobolju prčinjaju sitni kvarovi koji, kao po pravilu, nastaju upravo onda kad majstora nema ni za »lijek«. Zato vam savjetujemo: ako želite uštedjeti novac i olakšati si svakodnevicu ovog našeg tehnološki uznapređovalog života nabavite

SAM

SVOJ MAJSTOR

magazin, u kojem ćete naći tisuću potrebnih savjeta i uputa za niz zanata potrebnih za održavanje kuće, stana, vrta, za nadogradnju i novogradnju, elektroniku, nautiku, fotografiju i automobilizam. Ako kupujete, ovdje ćete naći niz savjeta gdje i što kupiti.

Hobistima su namijenjene stalne rubrike: filatelist, numizmatičar, ribič, lovac, pčelar, kinolog, oružar, vrtlar i tajne zanata.

Budite sam svoj majstor – čitajte SAM!

đutim, rana je još bila prilično upaljena. Sve do jučer liječnik se bojao da će mu morati nogu odrezati do koljena, no predvečer je upala počela jenjavati.

Jim, koji je u posljednje vrijeme bio isključen iz zbivanja, gorko odgovori:

— Netko mora odjahati u Laramie... i to sada, dok mećava traje. Ali on mora tamo i stići. To je jedina prilika za spas. Druga ne postoji.

Znali su da bi on krenuo da može, kad bi bio dovoljno zdrav da izdrži tako dug put.

Susan, koja je sjedila na rubu kreveta, bila je sretna što je ranjen i ne može jahati.

Bridger kimne.

— Ja ću pokušati — reče.

Dok su ostala dvojica odmahivala glavama, Jim reče:

— Ti to ne bi mogao. Bridgeru. Prestar si da bi jahao 380 kilometara kroz mećavu.

— Ali ja mogu — javi se O'Connor.

Pogledaju ga i sada sva trojica odmahnu glavama.

— Ni ti ne bi mogao, Mike — promrmlja Jim. — Kad bi i imao sreću da se probiješ između Indijanaca, ne bi mogao prijeći takvu udaljenost. Ti si konjanik koji ne može podnijeti mnogo više od najlošijeg jahača u četi. Uvijek si jahao sa svojim vojnicima i morao si se prilagođavati njihovim mogućnostima. Zato za tebe postoji granica preko koje ne možeš. Nikad ne bi stigao do Laramieja, Mike. Ja bih to mogao. Mnogo bolje od tebe poznajem ovaj kraj. Bolje znam i to kako se valja štititi od mećave. I kako se postupa s konjem koji mora izdržati svih 380 kilome-

tara. To su sve stvari koje se mogu naučiti samo ako godinama živiš među Indijancima. Jo-Bizon bi to također mogao, ali on je na žalost mrtav.

— Dakle, preostajem samo ja

— reče Portuge i ustane.

Bio je to mršav, žilavi Tekšanin, čija je baka bila žena iz plemena Komanča. Četvrtina krvi u njegovim žilama bila je indijanska.

— Do vraga — nastavi — da se barem nisam dao od vojske nagovoriti da postanem izvidnik! Tamo, kod kuće poznajem djevojku koja će naslijediti veliki ranč i brojnu stoku. Njezin je otac pristao da se uda za mene ako to želi. O da, ona će se udati, ali ne za mene. Ja ću...

Ušuti, bijesno mahne rukom, pa krene prema vratima. Tu zastane i preko ramena dobaci Bridgeru:

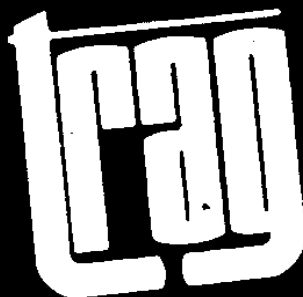
— Podi sa mnom do pukovnika. Moram dobiti najboljeg konja u utvrđenju, a taj pripada Carringtonu. Samo će se pukovnikov čistokrvni ždrijebac iz Kentuckyja boriti i, možda, izdržati. Ako ne dobijem tog ždrijepca, neću poći.

Bridger odmah krene za njim. Ustane i narednik. Pogleda Susan i Jima, pa upita:

— Ima li uopće izgleda, Cloude?

Jim kimne.

— On je jedini čovjek u tvrđavi koji ih ima. A koliko je dobar vidiš već prema tome što točno zna kojega konja mora dobiti. Daj mu neka ponese i vreću zobi. Mike; ta zob mora biti nakvašena viskijem. To je vrlo važno. Takva će zob

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

Svakog trinaestog u mjesecu kriminalistički bestseleri u biblioteci TRAG!

dulje zadržati vatru u tom čistokrvnom ždrijepcu.

O'Connor kimne s razumijevanjem.

— Pribavit ću najbolji viski koji se može naći. Uzet ću od onoga što ga je pukovnik kao novogodišnji dar dobio od generala Hazena.

— Kad je narednik izišao, Susan pogleda Jima.

— Stidim se — reče — a ipak sam silno sretna što ne možeš jahati, Jime.

On lagano zakima glavom.

— Nikad se nemoj bojati, Susan. Ako nešto prijeti da će se dogoditi, nemoj se toga toliko uplašiti da bi postala kukavicom. Kad u proljeće krenemo za Oregon, morat ćemo vrlo često dokazivati svoju hrabrost.

Zaprepašteno ga je pogledala.

— Pa ti vjeruješ da ćemo putovati! — usklikne. — Zar vjeruješ da ovo utvrđenje neće biti uništeno i da nas neće sve poubijati?!

— Portuge se zna boriti. A jahat će i najboljega konja... ako ga dobije od pukovnika.

Portuge je napustio utvrđenje sat kasnije kad je već zanoćalo.

Jahao je pukovnikovog ždrijebca. Na sebi je imao kaput od vučjeg krzna. Ponio je vreću zobi, nakvašenu pukovnikovim viskijem. U unutrašnjim džepovima kaputa imao je dvije politrenke originalnog ruma s Jamaike, a ispod košulje visio mu je komad slanine, tijesno priljubljen uz kožu, kako se ne bi smrznuo i ne bi ga morao

topiti u ustima kad odgrize zalogaj.

U trenu je jahač nestao u nježnoj mećavi.

Svi u tvrđavi strepjeli su za njegov život i molili da ga prati sreća. A ona mu je bila i te kako potrebna.

Hoće li uspjeti?

Teksašanin je morao prevaniti 380 kilometara pri temperaturi od 30 stupnjeva ispod nultice kroz mećavu. Na tom putu on i njegov ždrijebac neće se boriti samo za svaki kilometar nego za svaki metar.

Za to što je Portuge tada stavio na kocku svoj život nije mu podignut spomenik, kao kapetanu Fettermanu.

To što se uopće uspio probiti do Laramieja nalikovalo je čudu. O tom bi se putu mogla napisati čitava knjiga, a da Portugeov pothvat ipak ne dobije dovoljno počasno mjesto, kakvo zaslužuje.

O Teksašanu su ovisjeli životi svih stanovnika utvrđenja Fort Kearney. Samo o njemu koji se na čistokrvnom ždrijepcu probijao kilometar po kilometar kroz dubok snijeg, ubitačnu hladnoću i ledenu snježnu oluju.

To što je uspjelo Portugeu po veličini se ubraja među najuspješnije pothvate onog vremena. Zato je osobito žalosno što od svih izvora koji opisuju taj nevjerojatan, natčovječanski pothvat, njegovo ime ni u jednom nije točno navedeno.

Ne može se sa sigurnošću utvrditi da li mu je ime bilo Phil Portuge, Portuge-Phil ili Portugee Philips.

On je bio »samo« civilni izviđač, a uz to je i četvrtina krvi u njegovim žilama bila od indijanskoga poretka.

Da je bio oficir, podigli bi mu spomenik, kao kapetanu Fettermanu ili generalu Custeru.

Još je i danas zagonetno kako se Teksašanin probio do Laramieja.

Kad je treće noći od izlaska iz utvrde stigao do telegrafske stanice kod Horseshoe Creeka, zatekao ju je potpuno uništenu. Bit će da su Indijanci to uradili prije nekoliko dana, ali zbog mećave nije još došao nitko iz Ford Laramieja pogledati što se dogodilo.

Portuge je morao jahati dalje, još kilometre i kilometre. Kad je naposljetku stigao u Laramie, došao je baš u vrijeme kad se u čast praznika održavao oficirski ples.

Snažan pukovnikov ždrijebac, sada iscrpljen do srži, zastao je pred oficirskim kasiinom. Teksašanin je sjahao i, posrćući, krenuo u plesnu dvoranu.

Kad su ga oficirske žene ugledale, strahovito su se prestrašile. Neke su užasnuto kriknule, a jedna se od straha čak onesvijestila. Ovako teturajući, Portuge je nalikovao snježnom čovjeku, a nekima je vjerojatno izgledao kao demon snježne oluje u ljudskom obliku.

Glazba naglo prestane svirati. U tajcu što je zavladao čulo se samo Teksašaninovo dahtanje. Tada jedan oficir pride Portugeu s punom časom pića u ruci. Pošto je ispio,

Teksašanin se lako nakloni, no to je više izgledalo kao da će se slomiti. Ipak, odnekud sakupi posljednje trunčice snage.

Zagledao se u generala Hazena i u zapovjednika tvrđave pukovnika Moonlighta, koji su stajali zajedno, i iscrpljenim glasom progovorio:

— Fort Kearney će pasti čim mećava stane. Tri tisuće Indijana čeka taj čas. Ja sam izvidnik u službi pukovnika Carringtona. U mom džepu naći ćete pukovnikov poziv za pomoć...

Nije ni dorekao a već se srušio kao pokošen.

Šest sati nakon toga krenula je iz Fort Laramieja snažna vojska. Mećava je još bjesnjela. Međutim, dobro opremljena vojska, na dobro ishranjenim konjima i opremljena saonicama hrabro se uhvatila ukoštac s mećavom.

Portuge je mnogo tjedana lebdio između života i smrti. Njegove smrztine bile su tako teške da je ostatak života preživio kao vrlo bolestan čovjek.

Za nadljudski napor i zalaganje vlada ga je nagradila sa tri stotine dolara! Kad je umro, njegova je udovica dobila vrlo malu mirovinu.

Vojska iz Laramieja pravodobno je stigla do Fort Kearneyja.

Kad se snježna oluja stižala, Indijanci su pokušali nekoliko puta napasti, ali i oni su bili iscrpljeni zbog oluje. Ni snježni nanosi oko ograde utvrđenja nisu bili još dovoljno zaleđeni,

pa su napadač upadali duboko u njih. Zato su imali i gubitaka.

Ali, nekoliko dana zatim okolnosti su se izmijenile i opsjedani su samo s najvećim naporima odbili dva napada.

Treći napad morao je Indijancima donijeti pobjedu. Međutim, do njega nije došlo. Indijanski izviđači javili su poglavcima da se približava vojska bijelaca, mnogobrojna i dobro opremljena. U samo sat vremena svi su Indijanci nestali.

Fort Kearney je spašen.

Pretkazivanje Vatrene Oka bilo je pogrešno i nije se obistinilo. Pukovnik Carrington je smijenjen s položaja zapovjednika utvrđenja. Kapetan James Powell, koji je promaknut u čin majora, postao je novi zapovjednik.

Proljeće je nastupalo i njegovim je dolaskom snijeg počeo kopniti. Nakon oštre zime Indijanci su bili zaposleni nabavkom mesa i nastojanjem da prebrode sve posljedice teške zime. Bozemanov je put opet otvoren. Karavane su stizale u Fort Kearney i nastavljale prema Oregonu ili rudnicima zlata u Montani.

S jednom od karavana napustili su utvrđenje Susan i Jim Cloud. U međuvremenu su se vjenčali. Kad su ostavili utvrđenje, nisu se nijednom osvrnuli. Gledali su samo naprijed, iako nisu znali kakva ih sudbina očekuje. Ali u jedno su bili sigurni: i u dobru i u zlu bit će zajedno, jer se vole.

Priča bi bila završena da nije ostalo neispunjeno prora-

čanje Vatrene Oka da će utvrđenje Kearney gorjeti i biti pretvoreno u pepeo.

U ljeto 1867. godine Indijanci su ponovo zatvorili Bozemanov put. Drugoga kolovoza došlo je do teškog napada na utvrđenje, koje su ljudi sada zvali: Fort Phil Kearney, prema Teksašaninu Philu Portugeu, koji ga je spasio za one strašne mećave.

Napadnuto je i utvrđenje Fort Smith, koje se jedva obranilo. Kod Fort Phil Kearneja Indijanci su doživjeli teške gubitke. Ipak su i dalje put Bozemanov držali zatvorenim, i napadali ponajviše karavane naseljenika.

Baš u vrijeme kad su novine na Istoku izvještavale da su Indijanci pod vodstvom Crvenog Oblaka pretrpjeli kod Fort Phil Kearneja teške gubitke i da je Bozemanov put napokon opet otvoren, na tom su putu poginuli gotovo svi bijelci, njihove žene i djeca koji su se tamo zatekli.

U Laramieju je ponovo uprličen mirovni sastanak, na koji su došle gotovo sve važnije poglavice.

Ponovno je nastupila zima. U međuvremenu je general Custer poveo svoju 7. pukovnicu na vojni pohod protiv Indijana plemena Kiova. Pobio je tri stotine ratnika i naredio da se na mjestu usmrti osamsto do tisuću konja.

U proljeće 1868. obnovljeni su sa Siouxima mirovni pregovori o slobodnom prolazu Bozemanovim putem.

Jednoga dana u svijet je puštena osobita vijest: Indijancima je dan vrlo povoljan mirovni ugovor, koji im za sva vremena jamči njihova lovišta.

Prema nalogu vlade Fort Phil Kearney je napušten, a zatim i sva druga utvrđenja i postaje koje je podigao pukovnik Carrington.

Jedinice koje su napustile utvrđenje Kearney nisu još pravo odmakle a utvrđenje je već zahvatila vatra. Čim su vojnici izišli, u utvrđenje su nahrupili Indijanci.

Od Fort Phil Kearneyja ostao je samo pepeo.

Jim Cloud je saznao što se dogodilo tek poslije nekoliko mjeseci, kad se s polja na svojoj farmi u dalekom Oregonu, vratio kući.

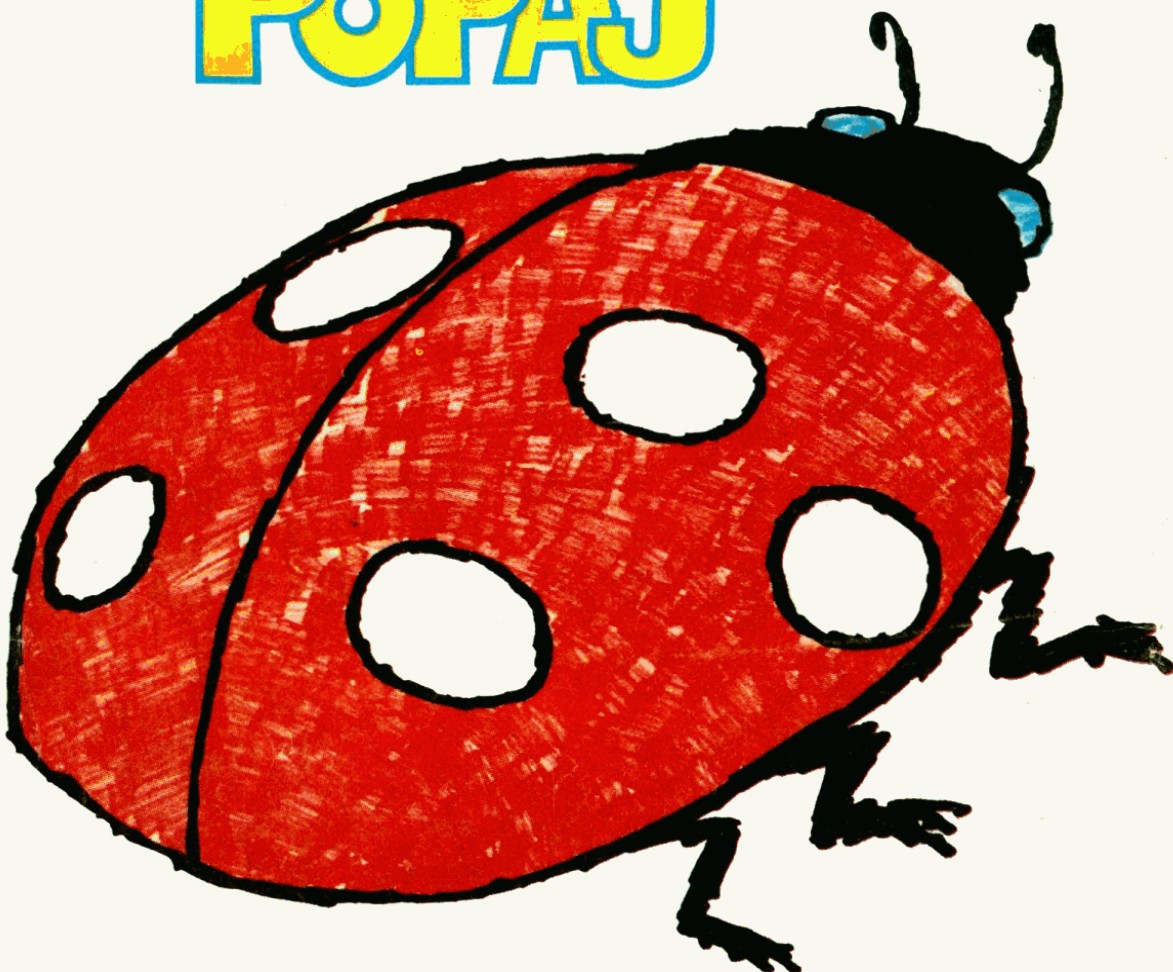
Susan je dijete već stavila u krevet i čekala ga s večerom. Uz tanjur su bile i novine od prije četiri mjeseca.

Za Susan i Jima sve što se zbivalo u Fort Phil Kearneyju i oko njega bilo je daleko i nimalo važno.

U PRIPREMI:

**Robert Poole:
ZLATO NA GRANICI**

ZABAVNIK POPAJ

ZABAVNIK POPAJ — list za sve koji se osjećaju mladima

U svakom ćete broju ZABAVNIKA POPAJ naći nekoliko omiljenih stripova i uzbudljivih priča. Ne zaboravite stoga na kiosku zatražiti — novi broj ZABAVNIKA POPAJ!